

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

KIRKEHISTORISKE SAMLINGER,

UDGIVNE AF

SELSKABET FOR DANMARKS
KIRKEHISTORIE.

Andet Bind.

KJÖBENHAVN.

TRYKT HOS J. D. QVIST & COMP.

1853-1856.

Ærindlev og Olstrup Sognes Præstekrønike, 1415—1669.

Af

JAKOB CLAUSEN.

Meddelt af *Holger Fr. Rördam*, theol. Kand.

VED Offentliggjörelsen af denne gamle Præstekrønike har det været Udgiverens Hensigt at redde et af de ældste Forsög til en lokal Præstehistorie, som vi endnu besidde, fra Forglemmelse. Vistnok har allerede Pontoppidan i sin Kirkehistorie benyttet en af de mærkeligste Efterretninger, som den indeholder, og Bloch har i den fynske Gejstligheds Historie meddelt Et og Andet af den; men desuagtet indeholder den endnu flere Træk, som fortjene at erindres. Da den er forfattet temmelig höjt oppe i Tiden, giver den adskillige paalidelige Bidrag til Tidens og navnlig Præstestandens Historie, som ere saa meget mere velkomne, som Kilderne til den Tids indre Historie ikke ere saa righoldige, som vi kunde önske. Suhm siger (paa Titelbladet af den Afskrift af Originalen*), som findes i Ny kongl. Samling Nr. 1189, 4to) i Anledning af denne Krönike: „Naar saadanne Præstekröniker bleve skrevne med bedre Smag end denne, kunde de være til Nytte. Ety-mologierne ere her temmelig latterlige. Det Mærkeligste er om Biskop Hans Knudsens Afsættelse”. Vi indrömmе gjerne den lærde Historiker, at saadanne Kröniker kunne

---

*) Denne Afskrift er foretaget af Deinböll, men er ifölge Suhms Dom meget fejlagtig som Alt, hvad Deinböll skriver.

skrives med bedre Smag, og at Etymologierne nu kun kunne betragtes som Kuriositeter*), men i begge Henseender tilhörer Forfatteren ganske sin Tid, en vis velbehagelig Snaksomhed i Foredraget var dengang ikke ualmindelig, og den yderste Vilkaarlighed i Etymologiseringen blev betragtet som Beviis paa Skarpsindighed — man erindre blot den endnu senere levende lærde O. Rudbeck og den Berömmelse, han vandt ved sine etymologiske Hypotheser**). — Jeg har ikke kunnet paatage mig at levere Rettelser til de Gisninger, Forfatteren fremkommer med angaaende Stedsnavnenes Oprindelse, heller ikke kunde jeg bestemme mig til at udelade dem, mange af dem ere saa kuriöse, at de alene af den Grund fortjene at opbevares. Derimod har jeg meddelt enkelte historiske Oplysninger om forekommende Personer og Forhold, hvilke dog, for ikke at forstyrre Indtrykket af det Hele, ere satte efter Texten. Hvad selve Udgivelsen angaaer, da er Originalens Retskrivning beholdt, da den gammeldags Klædning forekom mig bedst at passe til Indholdet.

Denne Krönike er, med Undtagelse af Slutningen, forfattet 1654 af Hr. Jakob Clausen, Præst i Ærindlev og Olstrup, og Provst i Fuglse Herred; den er her meddelt efter Forfatterens eget Haandskrift, som findes i den arnæ-magnæanske Samling Nr. 873, 4to. Forfatteren har, efter Alt at dömmes, været en Mand med levende Interesse for Opbevarelsen af historiske Minder, han har gjort forskjellige Optegnelser

---

*) At de desuagtet ikke bør udelades, derfor har jeg Suhms egen Autoritet, naar han i Fortalen til sine Samlinger til den danske Historie, I Bind, siger i Anledning af de fynske Præsters Indberetning om Oldsager, som han har ladet optrykke, uagtet der fandtes mögen Overtro og mange Eventyr deri: „Amidlertid har jeg dog ladet det indføre for at vise Genius seculi.“

**) Jfr. Fryxells Berättelser ur Svenska Historien XX, 159-78.

om det, der foregik omkring ham *), dog er, saavidt jeg veed, foruden denne Krönike, kun een af disse hans Samlinger kommen til os, hvilken senere skal blive omtalt. Hvad hans Person forövrigt angaaer, da henvises til hans egen Levnetsbeskrivelse, og de tarvelige Tillæg til den, som Anmærkningerne indeholde.

**ÆRENDLEFS OG OLSDORPS
PRÆSTE-CHRÖNIKE**

fra

Det aar efter Jesu Christi naaderige

Födsel

M. CCCC. XV.

oc siden foort

frem

beregned.

Af gamle böger oc brevve, siine hæderlige

s. Formænd til en Christelig amin-

delse, smaaligen udsögt, oc her

antegned

ved

JACOB CLAUSON.

Symb.

πάντα εἰς ἄγαθόν.

Esa. LII. 7.

Hvor dejlige ere deres föder, som bebude paa bjergene, som lade höre fred, som bebude got, som lade höre salighed, som sige til Zion, diin Gud er Konge.

---

*) Han nævner saaledes sin „Huusbog“, i hvilken der fandtes Optegnelse om de Skatter, som den lollandske Gejstlighed i ældre Tid havde maattet yde.

$$\frac{\alpha}{\omega}$$

DEN godhjertige, retsindige oc Aaldelskende Læsere ynskis Guds naade, oc derhoos til anfang gifvis tvende ting at betænke:

Först, at denne Chrönike og tiids beskrivelse anlaugende Presternes kald til Ærendlefs oc Olsdorps Menighed med Jesu ord oc sacramenter at betjene, samt om deres succes-orden, lefned oc afskeed, er icke af mig opdicked, men udaf ældgamle Probistebøger oc af brefve, som kunde gelde enten sognet oc Ejerskabet eller Prestegaarden an, er smaaligen opsögt oc udledt. Probistebøger fandtis her i denne Prestegaard gamle, fornemme oc nyttige efter miin s. formands död, af hvilke Jeg hafde hertil störst underretning, oc dennem tog Probisten Her Jacob Jacobsön i Östofte til sig her paa skifte, oc er at befrycte, at de allerede ere forkomne, som det siunis. Een Probistebog om Probistesager fra Aar 1581 indtil 1608 kunde Jeg allene finde i Östofte, der Jeg Probisten s. Her Jacob besögte, hvilken hand mig laante, oc Jeg den efter hans död til den hæderlige Mand Her Hans Hansön i Taagerup, nu dette Herreds Probist, leverede. Udi den bog findis Her Mogens Hansöns sag oc al handel viit indfört. Hves her om forrige Prester formældis, hafver Jeg för udtegned af de Böger, som velbem^{te} s. Her Jacob tog til sig, förend hand dem her fra bekom. Oc der foruden gifvis good videnskab af adskillige meget gamle brefve, som her endnu findis forvarede iblant Prestegaards brefve oc byysbrefve, hvo dem vil betænkneligen igennemlæse. *Dernest* hafver læseren, som enten dette efterfölgende eller oc vore gamle kirke- oc byysbrefve igennemseer, sig at erindre om vore kirkers Patroner oc sognebyyrs nafne. Vitterligt er det, at vore huuse til Herrens tjenniste beskicked, som vi kalde kirker, ere opbygde (ligesom andre

fleeste kirker ofver alt riget) icke i hedenskabet, men efter- at den sande Guds kundskab i disse nordiske lande med Guds naade er udbred. Det er dog at gifve maect, at der vore folk imod norden kom i Guds kundskab, da var alt den Romerske Biscop fra sin retsindighed forvendt oc af verdens herlighed forvildet til en Antichrist; saa at hand sig til timelig nytte oc ære hafde optænkt een forfængelighed efter anden, saasom: skærsild, egne gierningers fortjeneste, Munke orden, Helliges tilbedelse, oc udi de hellige tremendis mysteriis oc höiverdige sacramenter mange daarlige oc af d. Christo ubefalede cæremoniers tilsættelse, foruden andet meere her unödigt at opregne. Deraf kommer det, at naar kirkerne skulde byggis, da skulde der tiggis til saadan bygning viidt om i mange lande, at baade de som byggede, oc de, som beviiste mod saadanne kirketiggere deris rundhed, skulde indbilde sig stolteligen for Gud en höj fortjenneste. Ydermeere saa hafve de oc, naar de bygde kirkerne, saadan bygning anrettet een af de Hellige Af-döde til ære, som skulde være den kirkes Patron oc forsvar. Saa hafver vore kirker til disse tu sogner haft deres Patroner. Ærendlef kirkes Patron finder Jeg icke benæfnd i gamle böger oc skrifter: saa kand Jeg dog spørge oc erfare af hæderlige gode gamle Prester her i Nabolauget, samt gamle folk her i sognet, at Ærendlefs kirke er kaldet i fordum tiid *S. Nicolai* kirke. Nicolaus hafver været Biscop i Lycia, et landskab i Asia, oc efter siin död er blefven skibsfolks Patron, hvilken de i hafs nöd hafver sögt i deres vildfarelse med tilbedelse, at hand vilde forhjælpe dem med forbön til Gud. Saadant skrivver Dresserus i sin bog om festerne ¹, at være kommen deraf, at *S. Nicolaus* engang sejlede fra Lycia til Ægypten, oc var i stoor nöd, da bad hand til Gud, at baade vær og vand stillede sig. Denne Nicolaus blef saa med tiden canonizeret, oc den 6 dag Decembris næfnis af hannem Nicolai dag. Oc at samme

Nicolaus hafver været Ærendlef kirkes Patrone kand oc actis deraf, at Ærendlef kirkes indvielses dag, som kaldis gemeenligen Kjærmisse, er holden fordum tiid den neste söndag, som indfalt efter S. Nicolai dag, efter gamles beretning, som sligt endnu kunde mindis. Kjærmisse siunis at hafve sit nafn deraf, at paa denne aarligen skulde der kæris oc klagis paa dennem, som foreholdt kirken sin tilbörilige indkomst, eller icke lood fremkomme det, som godvilligt udlofved var, eller oc forsömmede hendis bygning oc prydelse af indkomsten at forbedre oc holde vedlige. (Men dersom Kærmisse skal saa siges, qs. Kirkesmesse, da hafver den været som en aarlig amindelse om den dag, paa hvilken kirken först hafver været indviet², paa maneer som den Jödiske kirkevielses höjtid. Joh.X. 22 *). At denne vor sogne kirke i Ærendlef er fordum tiid indviet S. Nicolao til ære**), maae komme deraf, at den er stranden saa nærbeliggende, at den endnu for dennem, som hidseile syndenfra gifver sig fast allerförst fra Lolland i siune, som en høj röd lue. Oc hafde de sig i fordum tiid, som kirken bygte ventet sig derpaa en høj spidts, at naar de seilende, som vare udi nöd til söös, tilbade deris Nicolaum, at de da med det samme skulde noget udlofve til den gode S. Nicolai kirke, hvilken de i sööen langt bort see oc acte kunde. Hvo Olsdorps kirkes Patron hafver været, tör mand ikke tvifle paa, thi den næfnis udtryckeligen S. Lauritzes kirke udi et næfnis bref anlangende Olsdorps kirke gifuet aar 1437, hvilket bref her

---

*) De i Parenthes anförte Ord ere Jac. Clausens sildigere, i Randen tilföjede, Bemærkning.

**) I Randen er tilföjet: „Nachschows kirche er og dediceret S. Nicolao af samme aarsag, fordi dend oc er ved strandsiiden bygd, för med en høj spiir ziired, til dis vider parade i söen, som dog nu er afblest, den sejlende til störste fortrydelse”. Simon Petreus, Diac. Fuglsan.

findis,² oc er nu meget ofver tu hundrede aar gammelt. Oc denne Olsdrops kirkes Patron *S. Laurentio* til ære oc amindelse, er der aarligen holdet et marked omkring kirken den 10 Augusti, som er *S. Lauridtzes* dag, hvilket marked for nogle aars tiid siden udi s. Her Erik Anderssons tiid först er afskaffet.³ Hvad sig nu sognebyernes navn belanger, da kaldis Ærendlef i gamle brevve oc skrifter Jærendlef, thi det hafver været een gammel Dansk oc Jydsk maneer at sige Je for E, som det er endnu besynderlig Jyderne gemeent at sige Jerik for Erik *), oc vi alle danske föde sige Jeg for eg, af det latinske ord ego. Ellers hafver Ærendlef vel sit navn af det ord ære og lef, det er bröd. Thi enhver, som frycter Gud oc er flitig i sin stand, kand her nære sig med Gud oc æren, kand hafve et ærligt stycke bröd, hvad heller hannem lyster ruglef eller hvedelef⁴.

Taarpe hafver sit navn af dorp eller thorp, det er en by, at der i gammel [tiid], som menis, hafver ickun været een gaard, som siden er giord til 4 gaarde, eller 5, naar mand regner den Cronens öde jord for een gaards tilleg, som de tu mænd i Ærendlef hafver i brug. Oc saa er den eenhygte gaard blefvet til en dorp eller by.

Galmindorp var oc en gammel by, der s. Mogens Göje lood i den sted bygge Bremersvold⁵, oc lagde dertil al Galmindorps tillegge, skof, mark oc eng etc. Bönder dertil blefve lagde, en gandske deel, som vare Velbem^{te} s. Mogens Göje arfveligen tilfaldne efter sin s. fader fra Kiestrup gaard i Fuglsesogn. Saa er Galmindorp eller Galmunds-dorp saa kaldet af en mand, hvis navn hafver været Galmund. Strax ved Galmunddorp er Bremersvold

---

*) Hertil har Suhm föjet den Anmærkning i Randen i den Afskrift, som findes i Ny kgl. Saml.: „Altsaa er Jarmeric vel giordt af Ermeric, Ermanric”.

fundered i et morads, for grafver oc beqvemme fiskevands skyld, oc allerförst blef giort en kvadrat med grafver, oc een fiirkant vold, af hvilken vold gaarden er benæfned, Bremersvold, dog hvorfor samme vold skulde næfnis af de Bremer, ligesom Bremerholm ved Köbenhafn, det erfaris icke egentligen. Östen for Galmundsdorp laae en by, som kaldtis Kielstrup, eller Kioldsdorp, af sin förste funderere Kjeld. Der hafver oc de Göjer, noget fra som Kiolddorp laae, ladet bygge i gammel tiid et herresæde, som af byen kaldtis Kioldstrup gaard. Byen hafver været til i mange aar efterat gaarden er bygt, oc ere her endnu lefvende i sognet, som i samme by ere barnföde. Denne by hafver været en ofvermaade skön by med tilleg oc herlighed. Thi til disse 4 Kioldstrups gaarde hafver Kioldskof samt al mark og eng ligget, som nu hör til Kioldstrup gaard, som med tiden blef kaldet Syndergaard, fordi den laae synden eller sudost fra Bremersvold. Der Velb. Frands Lycke fik begge disse gaarde arveligen i eje efter sin s. syster Velb. Frue Anne Lycke, hafver hand aar 1643 ladet begge gaardene gjöre under eet, og lood alle sex marke fordeele alleeniste til tre marke, dog blefve nogle huuse paa Syndergaard bestaaende, indtil Velb. Erik Kaas fik den at eje, som lood de gamle forfaldne huuse slet nedtage.

Skofby fire gaarde her synder for sige de gamle saa at være kaldet af een skof, som forðum tiid hafver staaet paa sletten, denne by tilhörig, haade östen oc synden for Skofby, samt vesten for i Skofby tofter, siden afhuggen oc oprydded.

Sjelstofte, den synderligste by ved stranden, hafver sit navn deraf, at der hafve boet fiskere, hvilke hafve oc haft nok at bestille med sjæle eller sælhunde der synden for ved Rödsand at fange oc skyde. Oc disse fiskere oc sælefangere hafve med tiden giort sig tofter til plöjjejord, oc imod stranden giort sig skönne marker at saae i.

Bjernes sigis, efter sommes mening, af *bier*, som der hafve været mange, og det danske ord *nes*, som adskillige byers nafne endis paa, oc er et nes en aadde ved stranden, som Hellenes, Skalkenes etc., eller oc oort oc plads ved söer oc aaer, som Nestved, Nesby i Sædland, ved aaer beliggende, deraf benæfnis. Saa Bjernes synis icke at kunde saa kaldis af nogen mand, der kunde hafve hedt Bern, ligesom Berns-nes, thi udi gamle brevfe kaldis denne by Bjærknes*), at den heller siunis, at hafve bekommet dette nafn af nogle banker, ophøjede steder oc smaa bjerge, som findis synden Bjernes, förend nettet oc aadden til stranden sig udstrækker**). Oc denne mening bestyrkis deraf, at **K** i Bjercknes og **G** i Bjerg ere to bogstafver meget i gemeenskab tilhobe. Som vore gamle Danske hafve kaldet dem med eet nafn, Kaun, alleniste at skillie **G** fra **K** hafve de sat en pricke i den figur, som skulde betegne **G**, og kaldet den Stungenkaun. (Eenfoldigere siunis det endda, at Bjærgnes er saa kaldet, som en strandort, ved hvilken mand sig vel kan hjerne oc nære, thi at hjerne sig er efter gammel danske, at behjelpe sig vel). Uden at Bjernes skal hafve sit nafn af Björnen, som Björnenes, thi en björn hafve vore gamle Danske kaldet Bjarn eller Bjærn. Oc er det saa, da kommer det der af, at de som hoe paa sletter, udi skoffös egne, oc ved hin kaalde strand, skulle i tiide venne sig til en björnenatur, at lide frost og kuld. Saadan naturlig varme kaldtis af vore gamle danske Bjarnylur, det er Björnevarme, hvorom kan læsis den goode D. Wormii *Lexicon Runicum* pag. 16. Slig Björnild oc varme maae de sig vel önske, som udi Bjærnes

---

*) „Maaskee af birketrær”, har Suhm bemærket anf. St.

**) Af saadanne banker hafver Bjergemark, som ligger der ikke langt fra, sit nafn (J. Clausens Anm.).

boe paa den bare slet, ved den kaalde strand, hvor de ved Guds naade hafve nok at biide, men lidet at brænde, uden de det skulle hente langt borte.

Olstdorp saa at sige ligesom *Olufs-dorp* eller by, den som byen bygte af begyndelsen; det er saa klart og kyndigt, at der icke kand imødsiges ⁶. Oc var *Olstdorp* tvende skønne gaarde med tilleg, som alt det lidle sogne hafde sit navn af, at der icke findis med tilleg oc bedrift saadanne byndergaarde meere i dette leen, som mange endnu veed af at sige.

Pugerup var en bye ikke langt fra *Olstdorp* beliggende östen for, udi hvilken vare tre gaarde, oc kaldtis denne by *Pugerup*, icke af *Puke*, det er orme paa gammel danske, som *Wormius lærer Lexic. Run. pag. 103*, men af *poge*, det er drenge, ligesom *smaascholer*, i hvilke börn först undervis, förend de forsendis til de större scholer, kaldis *pugescholer*, thi disciplerne udi dennem ere ickun som *poge* at acte imod andre *Trivialsscholers* discipler for deris ungdoms skyld. Saa maa *Pugerup* være kaldet af unge karle og *poge*, som den sted först hafve bebygget, hvilke strax hafve aulet börn oc mange smaa *poge*, som i deris börneleg hafve gifvet af sig et vældigt *Op*, det er efter gammel danske, raab oc skrald, som *Hærop* er den liud, som en gandske hær i marken gifver fra sig. Ligesaa er *Pogerop* en drengeliud, som der kand höris langt fra som *poge* oc drenge hafve deris börneleg. Eller oc at *Pugerup* er saa sagt, som *Pogeraup*, hvilket er det samme, thi *Raup*, som *Wormius* foregifver *Lex. Run. pag. 105*, er traadsig raab og hovering, som oc tiit höris i *pogeleg*. Disse gaarde, de tu skønne i *Olstdorp*, oc tre maadelige i *Pugerup*, hafver salig Her *Palle Rosenkrantz* til *Krenkerup* ladet afbryde, oc igjen, som *Olstdorp* gaard laae, lood opsætte det skønne herresæde i *Olstdorpsogn*, som kaldis *Lumholm*, saaledis benæfnd af den s. Herres *Velb. gode*

huusfrue, Fru Lisebeth Lunge. Sudvest for Lungholm ligge oc til Olsdorp sogn tu gaarde, som kaldis *Pilede*, af mange piile, som der er lagt vind paa. Oc endelig nord-nordost fra kirken ligger den by *Assenbylle*, som kaldtis i gamle dage, hvilket gamle brefve udviise, Asmundbylle. Asmund hafver været en mands nafn, bylle betyder i alle slige byers næfnelser en liden by, oc er diminutivum, det er et forringed ord af by. Saa er derfor Asmundbylle saa meget sagt som den lidle by, som Asmund lood bygge.

Dette maae være nok anlangende fortalen til denne Preste Chrönike. Nu skal her efter handlis om Presterne i orden efter hver andre. — Den velvillige læsere lade sig det befalde som godt er, oc af retsindig kjerlighed rette det, som bedre kan erfaris.

Psal. LXXVII. 6.

Jeg tænkte paa de dage af gammel tiid, paa de aar af ævighed.

Ærendlefs og Olsdorps Preste-Chrönike

kunde vel beqvemmeligen skiftis i tvende parter, den første part at handle om de catholiske Prester, den anden om de evangeliske. Men efterdi her ickun kand hafvis kundskab om de tre catholiske, som hafve levet her nest for reformationen, da maae det saa löbe sammen, at Personerne dog kendeligen ved Romertallet adskillies fra hver andre.

I. Her Henrik Ragaj.

Den förste Prest til dette sted, som mand kand læse om*),

Hiidkalded 1415	}	Prest her i 25 aar.
Bortdöede 1440		

---

*) Den förste som siunis at hafve haft Olsdorps kirke til Ærendlef annexered. (J. C.).

Fra vor Herres Jesu Christi naaderige födsel vare forlöbne otte hundrede aar oc nogle *), förend vore forfædre i Danmark ved Guds naade blefve omvendte fra hedenskabet, at ofvergive de dumme afguder, til christendommen, i luisens rige at tjene den levvende Gud. Oc efterdi saadan Guds naadige oplüsnung hiid ad til religionens forandring skeede alt synden oc vesten fra, er det ikke tviff paa, at jo Lolland med de allerförste danske folk hafver annammet den sande Guds kundskab, som siunis fra Saxen, Meklenburg, Holstein og Friisland igennem Lolland at hafve udbredt sig ofver al Danmark. Nogle hundrede aar ere vel saa fra den for Christendoms begyndelse forbigangne, förend landet er blefven saa i visse sogne fordeelde, oc sognekirker allevegne opbygde. Naar da disse tvende kirker til Ærendlef og Olsdorp-sogner ere opbygde, læsis icke egentligen. Vel siunis det, som oc de gamle berette, at Ærendlef kirke er meget ældre end Olsdorps kirke, oc at begge sogner hafve i gammel tiid været eet sogn under een Prest, indtil Olsdorps folk blefve myndige oc med öfrigheds forlof finge de andre vestre byer Pugerup, Bjernes, Piledø oc Assenhylle den meste deel til sig, oc bygde sig self en kirke, kaldede sig oc self en Prest⁷, og lagde hannem en gaard til at boe udi, den menis, som nu Lauridts Olufsön i Bjernes iboer, hvorfor oc samme gaard endnu denne dag er anderledis paa udgift end de andre, gifver oc icke almueskorn til Presten, Kirken eller Degnen, som de andre Biernes-gaarde, men allene helmessekorn for sin helmesse mad⁸. Foruden samme gaards tilleg, sigis oc Olsdorps Prest at hafve haft i brug den jord, som er beliggende i Olsdorps kirkemark oc i Assenhylle mellemmark, oc blef Ærendlef prestegaard tilhörig, efterat sognerne blefve lagde til

---

*) Joh. Cuv. epit. hist. pag. 445, 474. (J. C.)

een Prest igien, hvorfor der findis icke som andetsteds annex-prestegaard. Thi den gaard i Bjernes ved slig forandring kom tilbage igjen. Anden gammel snak om Olsdorp kirkes bygning vil Jeg her gaae forbi, heldst fordi den siunis icke vel at være grundet. Dette erfarer Jeg af gamle brevve, at begge disse forhem^{te} kirker langt ofver tu hundrede aars tiid hafve været tilhobe under een Prestes liturgi oc tjeneste. Den-förste Prest, som af gamle skrifter kan befindis under Pavedommet disse kirker at hafve betjent, hafver været Her Henrich Ragaj, som i en gammel Probistebog næfnis til det aar 1415, hvilket var det samme aar, som Johaunes Hus blef brænd til Costnitz, fordi hand actede at rette nogle af Pavens vildfarelser. Oc dette aar siunis af samme gamle bog at hafve været det aar, i hvilket bem^{te} Her Henrich Ragaj först er kaldet til dette sted. Det siunis vel at Olsdorps kirke med tilhörige byer er först lagt denne Prest til et annex; at hand saa hafver bekommet udi brug den jord omkring Olsdorp kirke, oc den i mellem-marken. Oc efterdi Presten til Olsdorp kirke hafde besværligt at nære sig af det lidle sogn, maae ham være tillagt fra kirken til videre beskeden at nyde de tu gaarde i Ærendlef, med landgilde oc al herlighed, som til des med rette laae til Olsdorps kirke. De tu gaarde ere de, som endnu gifve aarlig landgilde til samme kirke, den ene, som s. Peder Due sognefogede nu senist afdöede, skyldendis aarlig til Olsdorps kirke 3 pund biug; den anden, som Hans Nielssön nu iboer, skyldendis til samme kirke aarligen j pund biug. Der nu denne Kirke blev annexered til Ærendlef, meente Presten Her Henrich Ragaj, at disse gaarde med herlighed skulde följe hannem, ligesom de för Olsdorps Prest paa nogen tiid fuldt hafde. Oc derfor aar 1437 udi sit prestedomms 22 aar (Olsdorp sogn maae da noget tilforn være hannem tillagt) da er ham formeent disse tvende Olsdorp-kirkes bynder,

sig at benyttige. Hvorfor han er bleven nödt til sligt for Biscopen i Othense at andrage. Biscopen hafver skicket bud oc befaling til Presten i Taarpe⁹, som da var Fuglseherreds Probist, at hand skulde den sag forhöre. Probisten hafver strax ladet næfne 14 mænd, som i den sag vidne skulde. Men de hafve svoret, sig icke rettere at kunde udforske, end at det gods i Ærendlef, som omtvistedis, hörde med rette til S. Lauridtses kirke i Oldsdorp, oc icke til noget Prestebord. Dette gamle Probistebref eller næfnshref findes beliggende at eftersee iblandt andre Prestegaards brevfe. Dermed er den tvist blefven stille i Her Henrich Ragajs tiid, som skal være död tre aar derefter. Viidere finder Jeg icke om Her Henrich Ragaj. Hans handel derfor slutis med en *προσωποποιία*, i hvilken hand indföris ligesom self at udsige korteligen sin tilstand, oc derpaa at gifve sligt et Archilochium*):

Det aar, Johannes Hus blef brænd,
 Er Jeg til denne kirke send,
 En Prest alt efter Pavens skik,
 Oc om min rente trette flk.
 Jeg tænkt' af Oldsorps kirkes korn
 At blifve rig: Blef död tilforn.

II. Her Peder ¹⁰.

Hiidkalded 1440 }
 Döede . . 1478 } Prest her udi 38 aar.

Efter Her Henrich Ragajs död er Her Peder hiidkalded disse tvende kirker at betjene. Oc var dette hans

---

*) Sic n. forte ab Authore vocatus Jambicum dimetrum acatalecticum, constans duabus dipodiis, seu octo syllabis. Veluti 8 syllabarum Trochaicum dicitur Alemannium. Corv. Rythmol. p. 6. Αρχιλοχου μελος dicebatur hymnus, qui ad multos poterat accomodari. Vide Adag. Erasmi, pag. mihi 10. (J. C.).

förste aar, i hvilket hand kald hafver bekommet, et mærkeligt aar, for det nyttige oc saare fructbarlige tryckeries skyld, da först paafunden af Johanne Faustio til Mentz i Tydskland. Paa de tiider tiltog Antichristens mact, oc Pavens vildfarelser vædeligen voxte her i Danmark, saa vel som andensteds. Hvilket var oc deraf at eracte, at Kong Erik af Pomern, som Dronning Margrete tog i regimente til sig, var saa höjt af de papistiske lærere indbilded om den hellige grafs besögelse, Helliges lefninger at ære etc., at hand for sligt tog sig en rejse paa til den hellige graf, men paa vejen blef fangen af Tyrkerne, hvorfra hans undersaatte maatte ham dyre rantzonere. Kom saa ind igen i Danmark med mange noder oc moder, oc afskaffede mange lovlige danske sæder, undersaatterne til allerstörste mishag, som foraarsagede had oc mæget ont, at hand maatte udfare igen af riget, og det kongelige regimente kom saa til Hertug Christopher af Bajerren, aar 1439, en herömmelig Konge ofver Danmark oc Norge oc med tiden ofver Sverrig. Saa snart nu denne pavelige lærere kom til dette sted, hafver han yppet den trette igen om de tvende Olsdorps kirketjennere, som för i Her Henrich Ragajs historie er ommælt, oc derfor indstefnede Probistens dom af Torpe for Biscopen af Othense, formenendis, at efterdi disse tvende gaarders landgilde oc anden herlighed havde fuldt Olsdorps Prest, förend nogen annexering skeede, da burde hand oc samme herlighed efter annexeringen at nyde. Men sligt kunde ham ikke gelinge; thi det blef alt beviist, at disse gaarders landgilde var Olsdorps Prestes bevilling for hans indkomsters ringheds skyld. Nu hafde Ærendlefs Prest Olsdorps prestelige indkomst til, dermed skulde hand lade sig nöje, oc Olsdorp kirke skulde self nu nyde, det hun för mist hafde paa nogen tiid, af de tvende gaarde i Ærendlef beliggende. Saa hafver Biscop Henniche i Othense dömt Her Peder i

Ærendlef oftbem^{te} tvende gaarde fra, oc dömt Olsdorp-
kirke dem til. Dommen findes her endnu gammel paa
pergament, datered aar 1440. Videre finder Jeg ikke be-
skrevet om denne Her Peder, andet end efterdi det befin-
dis, at hand hafver været Her Rolufs formand, da hafver
hand levet indtil aar 1478, det er 38 aar. Vel sige de
gamle, at denne Her Rolufs formand var oc Probist, oc
at Her Roluf saa efter hannem traade baade til Preste-
kaldet oc Probistembedet, men derom er endnu intet
skriftligt funden. Nu indföris Her Peder ligesom i egen
person sin historie at ende med efterfölgende Anacreontico *).

Udi det aar, der Jeg blev Prest,
Er tryckeri paafunden.
Miin Formands sag om renten bedst
Jeg meent' at være vunden.
Men der Jeg kom til dette sted,
Jeg andet fik at vente.
Den sag gik Olsdorps kirke med,
Oc lang tiid her Jeg tjente.

III. Her Røluf.

Hiidkalded 1478 }
Döede . . . 1517 } Prest og Probist tillige i 39 aar.

Aar 1478, der salig oc höjloflig ihukommelse Konning
Christian den förste af det nafn, oc förste Danske Kon-
ning af den Oldenburgiske stamme, hafde tilforne besøgt
Paven i Rom, hafver hand med Pavelig myndighed oc
forlof stiftet den höje schole i Köbenhafn. Samme aar
som dette vor fædernelands herömmelige Academie först
stiftedt er, efter forhemelte Her Peders död, er Her Ro-
luf forordned at være baade Prest til Ærendlef oc Olstrup

*) Anacreon (a quo dicitur carmen Anacreonticum) fuit Poeta
lyricus, ex Teo Joniæ urbe oriundus, acino uvæ passæ, ut Fabius
senator Prætor, poto in lactis haustu uno pilo, strangulatus. Plin.
libr. VII. cap. 7. Tom. I. pag. mihi 301. (J. C.).

kirker, samt oc Probist i Fuglseherred*). I Taagerup fundis et Probistebref, som for^{ne} Her Roluf hafver udstedt aar 1480. Oc sigis denne Her Roluf at hafve været den Othense Her Biscops vicarius oc fuldmæctige ofver al Lolland, til med at være nobilitered oc friggjord af Paven. Er det saa, da maae hand hafve været i den anseelige danske fölge (dog för han blef hiidkalded) med höjbem^{te} Danmarks Konge, igennem Tydskland, til Paven i Rom, at hannem der slig nogen ære kunde være vederfaren enten for lærdom, eller for flitig opvarten oc tjenneste. Oc kunde hand saa med tiden været forordned til dette kald, oc end derforuden med noget Vicari blefved aflagt. Findis her oc et sognevinde, hvilket Her Roluf hafver forhverfet paa Ærendlef sognestefne, aar 1483, Söndagen nest for Ægidii Abbatis dag, lydendis, at Ærendlef-ejere hafve stedse haft deris fri ofverdrift igennem Hyldtofte udad Saxfed, u-iledt i alle maade, at ingen hafver dem det formenet, eller deris qveg optaget og opjaget. Saa al handelen om denne Her Roluf gifver tilkænde, at hand hafver været en nyttig Mand for landet, for herredet, for sognet oc for ejerskabet, saa hans nafn oc ryckte ej döer, mens Ærendlef er til. End er oc dette hannem til bestandig amindelse, at hand hafver plantet de eeger runden om Ærendlef kirkegaard, som mand fra mand indtil vor tiid veed om at mælde, hans nafn til det bedste for sligt oc andet at ihukomme. Oc dersom hand samme eeger hafver sæt og plantet, det förste aar hand kom til dette sted, da belöber det i dette aar 1654 til 176 aar fra den tiid, saadan zierlig plantelse skeed er. Langsommelig tiid

---

*) Provincie Ornithopotamiensis præpositus. Thi Fuglsö hafver sit nafn af Fugle, som bygge oc quidre udi lunde oc skofve, oc söen, som findis ej langt der fra. Derfor kand Fuglsö kaldis Ornithopotamia, eller rettere Ornitholimna. (J. C.).

hafver denne Her Roluf dette sted betjent, vel til aar 1517, da hans eftermand Her Laurits Jibsön hiid kaldet er, hvilken tiid bedrager sig til 39 aar. Intet viidere, som mærkeligt er, befindis at være antegnedt efterkommerne til underretning om denne mærkelige gamle mand. Nu andragis den goode Her Roluf ligesom self personlig sin tilstand kortest at fremsige med paafølgende danske Heroico *):

Jeg nu følger her nest, som Roluf heder med ære,
 Jeg blef Ærendlefs Prest, strax Herreds Probist at være,
 Der vort Academi blef stiftedt i Dannemarks rige.
 Paven gjorde mig fri, Jeg tord' ej nogen mand vige.
 Sognet glemmer ej mig, thi Jeg paa Ærendlef-stæfne
 Vilkaar bragte for slig', at ejere-brefve mig næfne.
 Mens de eeger bestaae, som sig om kirken udbrede,
 Roluf glemmis ej maae, thi hand dem plantede spæde.

IV. Her Laurits Jibsön.

Hiidkalded	1517	} Prest til dette sted i 34 aar.
Reformeret o: i Religionens handel sæt til rette	1537	
Döede	1551	

Det er alle vitterligt, at den Babyloniske hore, den rette Antichrist, den Romerske Pave i sin störste flor begyndte ret vældelig at hælde, oc jo meere oc meere at falde, der den Guds mand D. Morten Luther (hoos os oc alle billigen i hæderlig ligesom salig ihukommelse) begyndte at ofverbeviise Paven sine mange vildfarelser, som

---

*) Saadant et Heroicum kaldis ellers Arrhöensianum, ab Authore M. Andrea Arrhöensi, som sligt et riim beqvemmeligen hafver först paafundet at bruge til sit Hexaemerum Danicum, som ligger endnu i dvale. (J. C.). Ordene: „som ligger endnu i dvale” ere senere af Forf. rettede til „som længe laae i dvale, men omsider er kommen for dagen.” Hexaameron udkom i Trykken 1661.

skeede aar 1517, oc saa med tiiden at beviise hannem at være den sande Antichrist. Udi dette samme aar eractis Her Roluf den mærkelige mand (dog Pavens anhängere med andre den tiids geistlige) at være död. Men at han skulde kaldis Pavens anhängere, det skeer efter gemeen dom oc mening, fordi hand lefvade under Pavedommet. Ellers er det saa langt fra, at vi hannem ville dömmе, at vi jo sætte det til Gud allene, oc bekænde, at den samme Gud, som i den stoore forfølgelse under Achabs regimente bevarede sig 7000, som icke hafde höjet knæ for Baal, endog Elias meente sig at være ene ofverblefven af alle dem, som troligen tjente den sande Gud, den selfsamme Herre oc Gud hafde sig vel mange tusinde retsindige bevaret under den papistiske vildfarelse, hvilke vare Gud self bedst oc icke verden bekændte. Udi dette samme aar, der Her Roluf döede, oc s. forbem^{te} Luther hafde begyndt Pavens vildfarelser at ~~aabenbare~~, siunis det af gamle böger oc brefve, Her Laurits Jibsön at være i Her Rolufs sted hiid kalded, Preste-embedet dog allene, oc icke Probist-embedet, at betjene. Saa hafver Her Laurits i Pavedommet, oc efter den tiids pavelige maneer, betjent begge disse kirker vel henved 20 aars tiid, for Reformationen for alvor i Danmark angik. Thi enddog s. oc höjsalig ihukommelse Konning Frederich den förste af det nafn vel ofte prøfvede den rette religion ofver alle sine lande at fremme, oc Pavens vildfarelser at udrydde; saa hafde hand dog herudi allerstörste hindring, saa vel som hans Majest. höjberömmelige sön, den goode, fromme og retsindige Konning Christian den tredie. Dog der denne höjpriselige Herre blef kroned efter mægen modstand i Köbenhafn aar 1530, var det hans Kongel. Majestätis förste omhu at fremme Guds ære, oc fordre den sande Guds tjenneste. Hvilket för det uhinderlig skee kunde, maatte den goode Herre oc retviise Konge, udi samme sin kro-

nings aar, alle kirker i Danmark lade reformere oc rette efter den Augsburgiske bekændelse ved D. Johan Bugenhagen. Til des bedre fremgang blefve indviede 7 evangeliske Superintendenter, i forrige Herrer-Biscopers sted, som aaret tilforn 1536 vare afskaffede. Saa efterdi denne vor Her Laurits Jibsön blef efter denne reformation ved embedet, da er hand oc med andre i dette aar 1537 sæt til rette, oc er blefven grundelig underviist i Religions handel. Oc er hand saa blefven til stoor saligheds glæde en evangelisk prædikantere. Hand hafver oc været den første Prest, som paa dette sted hafver levet i ecteskab. Oc strax udi sit ecteskab hafver hand antaget sig dette mærke i sin signetring at före oc bruge .

Hand hafver oc derhoos brugt til sit gemene sprog disse Guds aands ord af XIII cap. v.4 i skrifvelsen til Hebræer: Ecteskabet er hæderligt iblandt alle*). — Denne Her Laurits Jibsön hafver end aar 1551 været i lifve, oc Dominica Cantate hafver hand udstedt et sognevinde, anlangende Lundemark, som findes her iblandt byysbrevvene. Men samme aar skal hand være hensofvet, efter at hand hafde begge disse sogner for en sjelesörgere betjent paa 34 aars tiid. Oc gifver hand os sin tilstand korteligen at forstaae, ligesom personlig fremsigendis efterskrefne Alexandrinum**):

Her Roluf düede bort, der Luther Gud til ære
Guds ord med fremgang good begyndte först at lære.
Da Jeg blef kaldet hiid, oc efter Munke-skik
Betjente dette sted, til Jeg forstand oc fik.

*) En vidtlöftig Udlægning af Signetmærkets symbolske Betydning er her udeladt. Udg.

**) Sic dictum ab Alexandro quodam Italo carminis hujus Authore, ut censet Opius. (J. C.).

Lof skee den Herre Gud, som mig saa vel omvendte
Samt alle danske folk, at vi Guds vei ret kændte.

Jeg var den förste Prest, som udi Ærendlef
Til helligt Ecteskab forlof friit gifven blef.

V. Her Jörgen Ticke.

Hiidkalded 1551	}	Prest her i 14 aar.
Bortdöede 1565		

Den anden evangeliske sogneprest til Ærendlef oc Olstrup sogner hafver været Her Jörgen Tike, som er kalded hiid strax efter Her Laurits Jibsöns död. Oc hafver denne Her Jörgen været paa dette sted den förste Prest, som hafver seet oc læst den gandske Hellige Skrift paa danske tungemaal, eftersom den naadige Gud opvacte oc skyndede den højberömmelige Herre, Konning Christian den tredie, til mæget got at forrette Guds hellige navn til ære, at den s. goode Herre da iblandt andet lood oc Bibelen fordanske, oc i trycken bekaaste, ved de tiider som Her Jörgen Ticke blef disse tvende kirkers Prest eller Prædikere. Under denne Her Jörgen hafver den prestelige indkomst af disse sogner været paa det højeste. Decimanterne var 88 i tallet, hvilke foruden den rette tiende efter ordinantsen iblandt anden smaaredsel hafver gifvet en stoor helmissemad, hver boemand 17 bröd, et böste flesk, $\frac{1}{2}$ gaas, j medister etc., hvorom den gamle förste Probistebog er at læse, som findes i Östofte, om den icke er forkommen. Efter gemeene dom oc meening hafver denne Prest været successoribus suis ex parte beatorum, vel eo potissimum nomine, quod ipsi neque fuerit filius, neque Nimrod*). Dog hafver denne s. mand oc haft sit kaars i andre maa-

---

*) Dersom de Chaldæer hafde forstaaet tydsk, da vilde vi skemtviis sige, at de hafde kaldet Nimrod saaledes, qs. Nim-brot ø: een som tager andre brödet af munden. (J. C.).

der, oc under sit kaars vel betænkt de Christi ord: Vil nogen komme efter mig, hand forsage sig self oc tage sit kaars, oc följe mig (Matth. XVI. 24). Synderlig hafver hand oc stedse tröstet sig ved, at kaarset oc trængselen, som er stacker oc læt, skulde gjöre ham over al maade en ævig victig herlighed (2 Cor. IV. 17.). Derfor hafver hand til gemeene spraak brugt dette Pauli ord: denne tiids piinactighed er icke den herlighed verd, som skal aabenbaris paa os (Rom. VIII. 18.). Med hvilket spraak kom

beqvemmeligen ofver eens dette hans signet-mærke , et kaars igennem et sirkelslag, eller en rund kreds. Hvoraf kaarset betyder denne tiids piinactighed, men kredsen betyder ævighed. Kaarset hafver allevegne ende, men udi kredsen seis ingen ende. Saa faaer oc denne tiids piinactighed en good oc salig ende for de retsindige Guds börn oc taalmodige Jesu Christi kaarsdragere, men den paafölgende ævigheds herlighed, som skal aabenbaris paa denem, faaer aldrig ende. Bem^{te} Her Jörgen Ticke hafver betjent denne menighed i Ærendlef oc Olstorp sogner fra aar 1551 til aar 1565, det er i 14 aar. Thi hans döds tiid oc aar erfaris af den ramme, som ligger ofver hans graf i Ærendlef kirke. Her med endis Her Jörgen Tickes handel, hvilken hand per προσωποποιίαν indförer noget om at mælde med nestfölgende Aristophanico *):

Ved de tiider som Bibelen gandske
Först blef ynskelig printed paa danske,
Jeg hiid kaldtis at prædik' oc lære.
Kaarset taaligen vilde Jeg bære,
Glæden siden bestændig at nyde:
Sligt kand ocsaa mit mærke betyde.

---

*) Aristophanicum dicitur ab Authore Aristophane, qui Poëta fuit Comicus ex Lindo Rhodi oppido. (J. C.).

VI. Her Jörgen Matssön Griim.

Hiidkalded 1565 }
Bortdöede 1587 } Prest her i 22 aar.

Her Jörgen Griim hafver været den tredie evangeliske sogneprest til Ærendlef oc Oldorps kirker, som efter s. Her Jörgen Tickes död er lovligen hiidkalded. Paa de tiider oc i samme aar som denne Her Jörgen er hiidkommen, er der anrettet af de papistiske i Hispanien et stoort bloodbad. Thi der de ikke kunde i disputation bestaae de evangeliske, hvilke brugte aandens sverd, som er Guds ord, da hafve de samme Papister bragt det saa viidt, at öfrigheden misbrugte det verdslige sverd imod evangeliske oc sande Jesu Christi bekændere. Der blef og flitteligen randsaget oc smaaligen efter de Lutherske sögt oc leedt, oc naar de kunde findis, blefve de ynkeligen piinte oc henrettede. Oc efterdi saadan inquisition oc randsagelse blef först begyndt i Hispanien, för den iligemaade paa andre steder efter samme spanske maneer blef optagen, da er den kalded inquisitio Hispanica, den spanske randsagelse. Hvilken inquisitio oc randsagelse begyndtis allerförst for Jödernes skyld der i landet, som loode sig vel döbe, men efter daaben vilde beholde deris jödiske cæremonier oc skickelser. Men siden, efter at Luther havde anfanget Evangelium ret at prædike den Romerske Antichrist til anstöd, da brugtis denne inquisition uden forskæl imod alle, icke allene Jöder, men enhver som kunde i ringeste maade være fortænkt for at være anden Religion end den papistiske tilfældig, som Sleidanus skriver*). Udi de tider oc aar, der denne Her Jörgen denne Guds menighed betjente, hafver den besværlige siv aars fejde været medlem höjloflig ihukommelse Konning Frederich den anden oc de Svenske. Oc i samme besvær-

*) Jo. Sleid. de Statu Religionis libr. XIX. pag. mihi 587. (J. C.)

lige tilstand er det först begært af Presterne ofver alt riget (Presterne i köbstæderne og de, som vare under jure Patronatus, undertagen), at de vilde godvilligen, hver af yderste formue komme deris betrængde Fædreneland til hjælp med pengeskat, oc andet ¹¹. Hvilken naadigste begjæring Presterne hafve oc underdanigst saaledis efterkommet, at enhver hafver frivilligen gifvet efter sin formue, oc icke efter indkomst, 10, 12, 16, 20, 24, 30 rix dr, alt enhver efter sin lejlighed, som er at see af det gamle skatte register, som er indfört i min huusbog. Efter dette er saadan frivillig skat blefven til en aarlig skat med mægen medfølgende anden besværing paa den prestelige stand. Herre stat os bi. Saa er da i denne Prestes tiid Prestetyngen foröged, men Presterenten forringed. Thi foruden det at helmissemeden i dette sogn er saa viidt forringed, at hver mand, som gaf 17 bröd, hafver nu faaet afkortning paa 12 bröd, som Proustebogen udviiser: da end i almindelighed hafver alle Lollands Prester udi Velb. Hak Ulstands Aalholms leensmands tiid, som hafde Bønder oc Tjenere, mist herligheden af dem, nemlig stedsmaal oc fæste, oc end paa nogle aars tiid nöde de allene det bare landgilde, oc intet hofveri, ægt oc arbeid, der Lolland oc Falster var blefven Dronningens lifgeding efter höjhem^{te} Konning Frederichs död. Hvilket hofveri blef dog med tiiden igen bevilgedt, men herligheden hafver icke mange fra den tiid nödt. Tiit oc ofte mens denue Prest lefvede, oc siden hafver menige Lollands Prester med deris stoore bekostning oc umage suppliceret om deris forrige frihed igen at erlange, men gandske tilforgefvis. Saa endog Cancellarius Velb. Jacob Trolle anammede af de lollandske Presters fuldmæctige sin skenk, oc lofvede siin störste fliid for dennem at anvende, kunde hand dog intet udrette, successum bene et feliciter inceptum impedi-entibus invidis Ecclesiastici ordinis osoribus, som ordene

liude i den gamle Fuglsöherreds Probstebog om Prestesager (fol. 18, 79, 80, 82, 162, 168, 180, 211). Oc er samme Probistebog paa adskillige steder verd herom at læse. Udi denne Prestes tiid hafver oc Velb. Mogens Göje, Kongl. Majest. Befalingsmand paa Gudland, ladet Galmunddorp afbryde, oc der igen opbygge Bremmersvold, Presten til liden fordeel; men Kjelsdorpgaard, som siden er kaldet Syndergaard, var alt tilforn af de Göjer opbyggt.

Her Jörgen Griims signetsmærke hafver været dette ,

hvilket siunis at være sammensat af efterskrefne grædske bogstafver T.H.Y.M. Ligesom hans gemeene spraak kunde hafve været dette *τα περί ὑμῶν μεριμνᾶτε*, det er, tager eder self vare*). Der da denne s. mand hafde betjent denne Guds menighed med ordet oc sacramenterne paa 22 aars tiid, hafver Gud hannem naadeligen hjemkaldet, oc fra mæget ont forløst¹². Hand hafver efterladt sig sin bedröfvede hustru oc een eneste daatter, som hafve udstaaet efter hannem stoor verdens modgang. Derom skal viidere handlis udi historien, som efterfølger. Nu andrager Her Jörgen Griim udi anskrefne *προσωποποιία* sin handel paa det korteste at fremsige ved saadant et Madrigale*):

Det aar den Spanier tog for først af randsage,
 Hvor nogle fandtis, som fra Paven vige torde,
 Dem at forderfv' i grund, til döde dem at plage:
 Det aar som danskes sverd for Falkenberg slog ned
 De mange svenske mænd, oc afbræk stoor dem gjorde,
 Blef Jeg forordned Prest til denne Menighed.
 Jeg ved Guds naade saa paa dette sted med fliid
 Guds ord forkyndet har i tu oc tiv' aars tiid.

*) En vidtlöftig videre Udvikling af disse Ord er her udeladt.
 Udg.

**) Madrigale Italis sic dtr. qs. madre della gala ο: mater de sententia, oc saa kaldis saadant et riim, der i 8, 9 eller 10 vers hafver en fuld mening. Corv. Hept. Dan. cap. 20. pag. 181. (J. C.).

VII. Her Mogens Hanssön ¹³.

Hiidkalded 1587 } Prest her i 2 fulde aar
 Aftackede 1589 } oc flux hen i det tredie.

Her Jörgen Griim döede aar 1587 den Dom. II Epiph. oc blef begrafven tiisdagen derefter den 17 Januarii. Efter hans död maatte det opstaae med kald nogen tiidlang for adskillige aarsager, oc end meest fordi Velb. Mogens Göje var uden riget i hans Kongel. Majest. oc rigens ærende. Desmedlertiid loode sig her paa kaldet höre tvende Capellaner. Her Lauridtz Hanssön i Vestenskof prædikede Fastelafns söndag, oc siden efter hannem Her Jens Rasmussön, Capellan i Östofte, hvilke begge blefve med taksigelse afskedigede, eftersom deris lod ej var her falden, som Prohibitobogens ord liude. Omsider oc langt om længe blef hiid forskrefven en ordinered Prestemand ved nafn Her Mogens Hanssön, som nogle gange forrettede tjennesten i begge kirker, oc behagede det den goode Gud hannem til denne menighed at beskikke. Thi udi samme forskrefne aar, Dom. Jubilate, hafver Velb. Henning Göje til Kjeldstrup paa sine brödres Absalon Göjes til Kjeldstrup oc Mogens Göjes til Bremmersvold deris vegne, oc med lensmandens, Velb. Hak Ulfstands, fuldmættige*), samt fleere udnæfnde kaldsmænd af begge sogner, gifvet bem^{te} Her Mogens Hanssön fuldkommelig kald til at være denne menigheds sjælesörger oc sogneprest. Oc samme dag hafver Probi- sten Her Jörgen Christensön i Östofte handlet Preste- enken Abel s. Her Jörgens oc Her Mogens Hanssön imed- lem, om en genant, som hand hende aarligen skulde gifve, oc derpaa blef hand udi velb. gode folkes nærværelse af Probisten trolofved til bem^{te} Abels s. Her Jörgens efter- lefverskes daatter, ved nafn Margrete Jörgensdaatter. Saa

*) Thi paa de tiider befattede Kongens leensmænd sig meget med Prestekald, hvilket nu er baade dem oc Bisperne forbüdet. (J. C.).

ectede Her Mogens Margrete Jörgensdaatter, som Her Jörgen Griims oc Abel Her Jörgens daatter. Oc med Abel sin hustrues moder blef hand forened om nogen aarlig genant. Hvorledis de om naadsens aar ved Probisten blefve contraherede, derom kand læsis Probistebogen om Prestesager, fol. 103. Oc i denne contract medlem dem om naadsens aar er dette til denne sted særdelis at mærke: At enddog baade korn oc hö i rugmarken hörte Preste-enken til efter den aarsens tiid, oc Hyldagers mark var da til vintermark, icke des mindre blef Bregnelund, som ligger österst i marken, til marken uberegnet, at være icke Preste-enken gandske til [at] nyde med græs oc hö, som anden engbund i samme mark, men at samme Bregnelunds hö skulde i tu deele være Her Mogens oc Abel til lige skift, ligesom vaarmarks hö oc anden gröde. Det maae endeligen være kommen deraf, at Bregnelund siunis af bæk oc gryfter der runden om i fordumtiid at hafve været et indtagen oc indluct egnemærke for Presten, hannem til hvert aars nytte med höbund oc efterauret¹⁴, indtil det hafver en Prest her paa steden faldet for besværligt at holde det i fred, hand hafver da lagt det ud til marken. Som mæget i fordumtiid er saaledes forkommet, forsömmet, forringet oc forrygt af det, som kunde være Presterne paa dette sted til stoor nytte, for fordum tiids naklessigheds skyld. Oc denne samme contract kunde endnu være som et vidnisbyrd til, at det hafver saaledes haft sig med Bregnelund i gammel tiid, oc at en Prest paa dette sted kunde vel efter gammel maneer med indluckelse gjøre sig Bregnelund nyttigere, end lade den saa være udlagt at fölgis med marken. Der denne Her Mogens oc Margrete Jörgensdaatter vare komne i ecteskab, hafver deris goode forligelse ickun varet stacket. Thi den retsindige kærlighed er snart blefven i begges hjerter forkölned, dem begge til fald, sorg oc ulycke. Thi hun hafver ord for, at hafve

foractet sin mand, oc elsket andre meere end hannem. Hun oc saa længe förde paa hannem for Velb. Mogens Göje, indtil hand blef Her Mogens saa gram, at hand forsoor at höre hans prædiken, oc stedse sögte Fuglsö kirke. Her Mogens ofver sligt hafver taget ilde af sted med sin hustrue, oc er blefven saa forvirred oc forvilded i al sin handel, at hand hafver slaget sig til idelig druckenskab, oc til sligt sögt selskab baade hjemme i sit huus, oc hoos sognefolkene, oc i köbstederne, Slig hans druckenskab hafver hannem foraarsaget slagsmaal oc skelderi med sine handelsmænd oc selskabsbrödre, hvorpaa er fuld stoor forargelse, oc en mæget ond huus-skik i denne Prestegaard. For sligt hafver Probisten Her Jörgen i Östofte været foraarsaged noglegange at stefne Her Mogens oc hans hustrue for sig i rette, dennem at paaminde. Oc end den 10 Decembr. 1588 maatte Mogens udgifve i Östofte Prestegaard sin strenge forplict paa sit lefneds bedring, under sit kalds fortabelse. Men efterdi hand icke vilde sig forbedre efter forplicts indhold, saa blef hand stefned til landemode, som holdtis i Mariæbo den 6 Septembr. 1589. Oc paa det der da icke skulde gaae en haard dom ofver hannem, bad hand om naade, oc forplictede sig paa landemodet selvillig at resignere, oc gensige Gud oc menigheden sit kald, eftersom hand det allerede self i mange maade forkast hafde med et forargeligt lefned.

Der efter den 16 söndag Trinitatis hafver Her Mogens resigneret, oc efter löfte oc gifne forplict hafver gensagt sit prestekald til Ærendlef oc Olsdorp sogner, oc dermed aftackede menigheden, bedende om forladelse. — Det er mærkeligt udi denne post, at hjerte, mund oc lefned fölgis ad, saa mund taler af hjertens grund. Thi udi den sted, at de andre gode s. Prester her paa steden hafve haft hver sit synderlige tænke-ord oc symbolum efter det, som de sig ideligst vilde erindre i, da hafver denne Her

Mogens haft til ordspraak dette: *Min bord-ende, bog oc kanden*¹⁵; hvorom er at see den gamle Probiste-sagebog fol. 157, a. Thi hand hafver, som hans lefnets beskrivelse gifver tilkænde, været paa dette sted vist

For sin bord-ende en daare, vederstyggelig blandt de viise.
I sin bog et sviin, rodende iblandt perler.
I sin kande en kæmpe stærk iblandt de ædruelige.

Oc med Kande idelig brugt følger der gjerne Kort oc Kride, hvilke 3 K misbrugte foraarsage meget ont, og særdelis, da födis der af disse 3 K, naar de misbrugis 3 andre K, som aldrig hafve været gode, nemlig: Kæde, Klammer, Kummer. — Der Her Mogens her hafde resigneret, begaf hand sig til Rostoch, og derfra til Gudland, hvor han hafver faaet forfremmelse igien, uden tvifvel ved den velb. mands Mogens Göjes tilhjælp, som var K. M. befalingsmand der paa landet. Oc der opholdt han sig til sin dödedag, oc som haabis efter alvorlig pænitentze fremdrog et retsindigere lefned, oc blef siden tro indtil enden. Men hans hustrue blef her efter hannem, oc omsider kom i ecteskab med en Degn, ved navn Frederich her paa steden, som oc siden blef afsat, for et qvindfolks skyld, som hand hafde ilde medhandlet, paa marken hendis klæder skamfered, oc mit op paa laarene dennem afskaaret. Hand fik dog igjen oprejsning, oc bekom en tiidlang derefter Skörning degnekald. Denne Her Mogens var da sogneprest her til steden udi tu aar oc 21 uger. Hand indföris nu her at udsige sin tilstand udi efterskrefne *Elegiaco*:

Jeg Magnus, det er stoor, til embedet var ringe,
 Men til et lystigt laug Jeg hafde sind oc mood.
 Jeg fra forargelser mig icke vilde tvinge,
 Min hustru var Jeg ond, oc hun var mig ej good.
 For sligt Jeg blef betænkt, som ßfrigheden raadde,
 Fra disse kirker tu slet at afsige mig.
 Til Rostok drog Jeg först, Jeg Gudland siden naaede,
 Der fik Jeg lejlighed, oc döede christelig.

VIII. Her Jörgen Pederssön ¹⁶.

Hiidkalded 1589 } Sogneprest her i 31 aar
 Bortdöede 1620 } oc Probist udi 6 aar.

Den femte evangeliske sogneprest til Ærendlef og Olstrup sogner var den s. meget hederlige oc berömmelige mand Her Jörgen Pederssön, hederligen oc erligen föd i Jydland, oc af Guds synderlige forsiun hiid forfremmed af slig occasion, som her eftertegnis.

Aar efter Christi byrd 1568 er den s. mand, da et barn, sat i Nyborg-schole, oc hafver der været en discipel i fem aar.

Aaret 1573 kom hand derfra til Othense-schole oc af s. mester Bertel Lang ¹⁷ (mine börns mormoders fader) da Rectore scholæ, siden sogneprest til vor Frue kirke sammesteds, blef sat i fjerde lectie, oc frequenterede der i 9 aar.

Aar 1582 er hand af scholen udvald og kalded til at være nederste hörer samme steds.

Aar 1584 den 26 Martii resignerede hand der sin bestilling, forföjendis sig til Köbenhavns Academie, hvor hand deponerede, som det kaldis, oc i studenternes tal blef indskrefven samme aar Paaske aften. Oc samme aar der efter den 13 Novembris er hand tilbagekalded fra Academiet, at være scholemester i Nyborg, hvilken sin bestilling hand hafver troligen forestaaet, indtil aaret der efter den 19 Julii hand da blef ordinered til at være Guds ords medtiennere oc Cappelän der i Nyborg.

Aar 1586 er hand kalded fra Nyborg at være Capelän til Graabrödre i Othense, som da var den fornemmeste kirke der i byen, förend S. Knuds kirke blef til offentligere Guds tjenneste forordned, hvilket hellige kald hand troligen fra den 24 Aprilis i samme aar, oc derefter foort frem paa halffierde aars tiid, troligen forestod.

Aar 1589, efter at Her Mogens Hanssön her i Ærendlef hafde resigneret, oc dette kald var ledigt, blef den s.

mand bem^{te} Her **Jörgen** hiid ofver befordred, oc lood sig til et helligt oc lovligt kald i begge kirker höre, lige S. Michælsdag for^{ne} aar, oc derefter Dom. 19 Trinit., som indfaldt den 5 Octobris, blef meget lovlig kalded til en sjælesörgere, oc dette steds sogneprest. Derefter forreiste hand til Othense, at vies med sin trolofvede fæstemöe Anne Hansdaatter, oc deris bryllup blef höjtideligen holdet efter christelig vielse oc Guds tienneste, i kirken forretted, paa Othense raadhuus den 11 Novembris, som er S. Mortensdag, hvorefter de begge hiid til steden den 1 Decembris ere ofverkomne, i Guds nafn at sætte oc fæste deres boepæl; de hafve saa lefvet der efter tilsammen i et christeligt ecteskab 30 aars tiid, oc 9 maaneder dertil. Deres ecteskab blef af Gud desmidlertiid velsigned med 10 börn, 5 sönnere oc 5 döttre.

Aar 1614 den 8 Septembris, Bispen, den ærværdige mand, M. Hans Knudssön da var her i landet oc Probi- sten her i herredet, den hederlige mand Her Hans Hanssön, sogneprest i Rödbye, var meget siug, blev denne salige mand Her Jörgen Pederssön fordred til Bispen i Gur- rebye kirke, oc hannem da der af den velbemelte mand Bispen det hederlige Probiste-embede 'er betroed. Saa det mærkeligt, at her paa den tiid en Probist ofver herredet blev beskicked förend den forrige enten afdöede, eller fri- villig qviterede oc resignerede. Thi her vaare saa tillige tvende hederlige, loulige oc vel beskicked Probister i dette herred, af den aarsag, at den eene laae döds- siug, var ei liifstegn, oc Bispen viste icke, naar han kunde saa snart landet igien her visiterere. Dog lefvede disse tvende goede mænd alleniste tilhobe med hverandre i lige verdighed oc embede udi 10 dage. Eftersom s. Her Hans Hanssön i Rödbye döede degefter den 13 söndag Trinitatis, som vaar den 18 Sep- tembris, oc blef saa den 20 Septembris af denne hederlige mand Her Jörgen Pederssön hederligen begravved. Hvorom er videre

underretning i Probiste-sagebogen, med s. Her Jörgens egen haand. — Det bör oc ikke her at gaais forbi, at der s. Her Jörgen Pederssön hafde været Probist her i tu aar, da paa-kom den disquisition imod Biskop M. Hans Knudsön, som eractedis at være een Crypto-calvinianus med mange oc adskillige fleere sine coætaneis haade paa Academiet, oc her oc der i riget, hvilket kommende onde, som en ret slange- oc ögle- forgift blef i tiide forekommed, dæmped oc forhindred ved Guds synderlige naade, oc høj-öfrigheds christelige omhyggelighed. Thi aar 1616 blef bem^{te} Her M. Hans Knudsön indstæfned til herredage i Köbenhafn, oc der blef hannem ofverbeviist: 1. At hand aldrig! hafde trolig commenderet sine Prester den Augsburgiske confession, med Lutheri oc Philippi skrifter. 2. Men langt meere i offentlig prædicken samt disputation, saa vel oc i samqvøm oc i privat-samtale hafde fremsat oc forsvaret adskillige Calvinske vildfarelser. 3. At hand oc ofte i sine visitationer hafde forskrecket undersaatterne her i stiftet, at det snart icke vilde gaae dem bedre i religionens sager, end det gik mange i Hispanien under den strenge spanske inquisition oc randsagelse, samt mange i Ængeland under den Marianske forfølgelse. 4. At hand oc hafde kaldet af spot vor gode danske kirke-ordinantz en herlig ordinantz, at siv galne bönder skulde kalde en Prest¹⁸. Da af de vidnisbyrd, som hannem treffede for den förste oc anden post, vare denne s. mand Her Jörgen Pedersön, oc Her Hans i Nyköbing hannem de svaareste vidne, som med eed begge bekræftede, at hand ofte havde commenderet dem Calviniske skrifter, som u-mistelige böger. Der da Bispen svarede for retten, at det ord *u-mistelig* var aldrig hört af hans mund, da sagde Her Jörgen: si non hoc at æquivalens, og sagde end ydermeere: det kand icke Bispen necte, at eengang hand sad ved mit bord, der mine börn lesde, oc jeg befalede dem at neje i Jesu nafn, hand da

jo efter lesningen sagde til mig: alt ere end I saa viise som de andre. Probisten Her Jörgen spurde, hvorudi? Bispen svarede: derudi at I befaler eders börn at böje knæ i Jesu nafn, hvor staaer det skrefvet? Probisten svarede: det er beskrefved oc befaled af Guds aand self ved Apostelen, at alle knæ, deris som ere i himlene, paa jorden oc under jorden, skulle böje sig i Jesu nafn. Da svarede Bispen: ja ligesom Ænglene udi himlene, og Djæfflene i helvede, der ikke hafve knæ, böje sig, oc ære Jesum alleeniste aandelige viis, saa skulle oc vi böje knæ, icke de legomlige, men alleene de aandelige knæ i Jesu nafn. Da reiste Cantzeler Christen Friis til Borrebye sig ifrig op, oc sagde til Her Jörgen: Tu, autem Dn. Præposite, quid ad hoc Episcopo tuo respondisti? det er: Hvad svarde I eders Bisp herpaa? Probisten sagde: Magnifice et perillustris Dn. Cancellarie, quod sentiebam mox regerebam, spirituales sc. creaturas flectere genua suo more, nos nostro, det er, at Ænglene oc Diefflene böje knæ paa deris aandelige viis alleene, men vi paa vor aandelige og legomlige viis tillige. Da sagde Her Cantzeler: det var ret svarred. Som da Doctor Hans Resener Biscop i Köbenhafn stood derhoos, som gik i rette imod M. Hans Knudssön, sagde hand: Mener I Dn. Magister, at der icke ere oc legomlige knæ i himmelen oc i helvede. Hafve icke Enoch oc Elias i himmelen, ligesom Core, Dathan oc Abiram i helvede legomlige knæ at böje i Jesu nafn? ¹⁹. Dermed blev Bispen M. Hans Knudssön taus oc blef afviist, oc indkalded igien, oc saa blef dömt fra sit Biskops-embede, hvilken dom er viidere at eftersöge oc læse udi andre mine manuscripter. Saa hafver s. Her Jörgen Pedersön været en tro sjælehyrde for den lidle hjord oc menighed i 31 aar ringere tu maaneder, oc Probist ofver Fuglseherred i 6 aar ringere 3 uger. Thi aar 1620 den 14 Augusti kalde Gud hannem bort herfra til sit æres rige ved en heftig

pestilentze, som det aar her i landet fast allevegne graserede. Saa denne s. mand söndagen forrettede self begge sine Gudstjennester (eftersom hans medtjennere ved navn Her Knud tilforne var död, oc er begrafven indenfor kirkedören i indgangen), oc strax efter sin forrettede tienneste forreiste Her Jörgen ofver til Fuglse, oc med tröst, aflösning oc det höjværdige sacramente betiente sin k. hederlige naboes Her Anders Beskes hustrue i Fuglse, som laae befængd oc dödsuig. Derefter forreiste hand strax hiid hiem, oc om eftermiddagen begrof her i kirkegaarden 7 lig, hvorefter hand befandt sig afmæctig, svag oc meget u-tidig til sit aftens maaltid oc begierte af sin hustrue, at een ret mad, som hannem vel befaldt, maatte gemis hannem til om morgenen. Men om morgenen aad hand himlebröd i Guds rige. Thi hand maatte strax gaae fra bordet til sengen, og rejste sig self aldrig meere derfra, eftersom den pestilentziske forgift greb hannem saa hastig an, at hand, inden dagen kom, meget södeligen oc saligen i Herren hensofvede. Udi denne salige mands tiid blef baade kirken oc prestegaarden vel forbygt oc forbedred.

Hans sædvanlige signetsmærke var dette ,

hvorudi disse bogstafver samlis: A. D. M. A. Thi hans symbolum oc gemeene ord hafver været dette smucke spraak af Davids 121 psalme, A Domino Meum Auxilium, det er, min hiælp kommer fra Herren.

Fölger nu denne salige mands Prosopopoeia monorhythmica Jambica:

Der Danmark kongelös var blefven, i slig fær
 Fra Othense Jeg hiid ret lovlig kaldet er,
 Oc strax beviiste mig ved Guds ords kundskab lærd.
 I scholer hiidindtil, i Herrens kirker der

Jeg hafver trolig lært, beviist' oc troskab her,
 Ved Guds aands ord oc kraft bestood Jeg vel enhver,
 Oc ved Guds naade var Jeg udi lefned skær,
 Til Probistembede Jeg er oc acted verd²⁰.

IX. Her Erik Andersson Tuxen.

Hiidkalded 1620 }
 Bortdöede 1642 } Sogneprest her nesten i 22 aar.

Den sjette luterske eller evangeliske Prest til disse sogne var den hederlige oc meget vellærde mand, Her Erik Andersson Tuxen, barnföd den 3 Martii 1587 i Trane-kier prestegaard paa Langeland, af gode erlige oc hederlige prestefolk.

Aar 1600 den 28 Aug. blef hand skicked hiid ofver til landet, oc sat i Nysted schole, hvor hans farbroder da var scholemester. Aaret derefter den 29 April. kom hand derfra til Othense schole, hvorfra hans s. fader tog hannem aar 1602 oc satte ham i Svendborg schole. Aar 1604 i hans alders attende aar kom hand tilbage til Othense schole, oc freqventerede saa der i 7 aar.

Aar 1610 den 11 Junii forreiste hand til Köbenhafn med sin k. scholemesters M. Hans Michelssöns (siden Doctoris i den h. skrift oc vor ærværdige Her Biskopes) testimonio. Samme aar oc maaned S. Hans aften blef hand antegned i studenternes tal, oc derefter continuerede sine studia meget fliteligen paa det kongelige Academie halfjerde aar.

Aar 1614 blef hand af sine kiere forældre hiidkalded, at hand skulde med de Frisers stipendio rejst uden lands paa fremmede Academier sine studeringer at fortsætte. Men eftersom scholemesters bestilling samme tiid i Svendborg schole var ledig, oc Bispden den ærværdige mand D. Hans Michelsson tilböd hannem samme bestilling, da forandrede han sit forsæt med sin udenlandsreise, oc antog

scholemesters bestilling i forn^{de} schole, oc den betiente paa 4 aars tiid. Desmidlertid hand samme scholekald flitelig oc vel betiente, blef hand invitered til Baccalaurigraden af Professorerne i Köbenhafn, oc saa efter Bispens vilie oc befalning antog de tilbödne honores, oc blef Philosophiæ Baccalaureus den 11 Majj 1616.

1619 den 1 Majj i hans alders 33 aar blef hand af den s. meget hederlige mand M. Jens Lauridtzn, den tiid sogneprest til S. Knuds Kirke i Othense, kalded at være hans medtjennere, oc forestod hand der samme Capellans tjeneste meget troligen oc vel noget meere end et aar.

Thi aar 1620 udi Augusto efter velbem^{te} Probist ofver Fuglse herred hans död blef hand hiid befordred oc blef meget lovlig kalded til at være en sjælehyrde oc ret sogneprest, til denne Guds menighed i Ærendlef oc Olsdorp sognes.

Aar 1621 Dom. Septuges. blef hans bryllup huledet her i prestegaarden med den s. fornemme qvinde, Anne Hansdaatter, hans s. formands efterleverske, oc lefvede de tilsammen i et oprigtigt ecteskab nesten 21 aar. Thi aar 1641, noget för Juul, kaldede Gud hende saligen bort, i hendes 86 aar *). Neste aar efter hans s. hustrues död tog hans gamle siuge svindsot slet ofverhaand, saa at hand maatte nesten holde ved sengen, oc derfor var höjligen forsaarsaged at kalde sig en medtjennere.

Aar 1642 den 16 Julii fik denne gode Guds mand en good ende paa sit onde, thi om aftenen, der klokken var 10, döede hand salig bort i Herren. Retsindig var hand i siin tiid, oc en meget ifrig mand for Guds ære, derfor oc ej alle til maade. Hans lefneds tiid i verden var 55

---

*) „Altsaa var hun 66 aar, da hun anden gang blev giftet”, tilføjer Suhm i Afskriften.

aar, 4 maaneder, j uge oc 5 dage. Hans sydskende ²¹ maatte hannem vel begræde, thi dennem havde han været en ret Joseph. Denne menighed maatte ham vel oc besørge, hvilken hand troligen hafde forestaaet nesten i 22 aar.

Denne s. mands ligtext, som han self i sit yderste begierte at forhandlis i sin begængelse, var denne af Job. 16 cap.: Sandelige, sandelige siger Jeg eder, I skulle græde oc hyle, men verden skal glæde sig, oc I skulle være bedröfvede, men eders bedröfvelse skal omvendis til glæde.

Den samme s. mands boemærke, brænde oc signetsmærke hafver været dette: , hvorudi connecteris oc sammenföjes disse bogstafver E. A. T. L., oc betyde Erik Andersson Tuxen Langlandus, Thi Tuxen hafver været hans fædrenefolkes tilnafn.

Denne s. mand nu her indföris ligesom personlig sin stand at beskrive i dette monorythmo anapæstico:

De Othense borgere vare mig hulde,
 Jeg disse tu kirker betjenne dog skulde,
 Jeg lærde med ifver, oc synden ej dulde,
 Jeg torde vel röre samvittigheds bulde.
 Min verdige formand Jeg troligen fulde
 Fra scholer til kirker, fra kirker til mulde.

X. Her Jacob Claussön. *)

Hiidkalded 1642 } Var medtiener $\frac{1}{2}$ aar, sogneprest her i
 Bortdöede 1668 } 25 aar oc nesten $\frac{1}{2}$ aar, oc Probst i 10 aar.

Efterat Jeg har hidindtil beschreffuit mine s. formændtz leffnit oc afscheed herfra, da maa Jeg oc mit egit leffnit, under Guds naade i Chro Jesu fremdragit, anschriffue:

*) Hr. J. Clausens Levnetsbeskrivelse er ikke skreven med hans egen, men med en fremmed Haand, hvilket ogsaa let erkjendes af den forskjellige Retskrivning, dog er den skreven endnu i Hr. J. Clausens Levetid, da Beretningen om hans Död og Angivelsen af hans Embedsaar er tilföjet af en endnu senere Haand. Udg.

Aar efter Christi byrd 1619 i foraaret, effterat dend forfærdelige Comete med det megit lange riis var seet offuer disse lande, da söndagen Cantate, som var i det aar Marci Evang. dag, aarlig indfaldende d. 25 April, som er dend sidste Paasche dag, der i noget aar komme kand, er Jeg ærlig fød og falden paa denne syndige jord her i verden, som er nedsenket i det onde, huilchen min födsels tiime er dend 23 Planet tiime fra solens opgang 24 Apr. löffuerdagen tilforn, effter astronomische viis at regne, i huilchen tiime Jupiter haffde sit regimente. Gud har været dend, som mig lycken bedst har beschærett, sig til ære, mig sit barn til gode. — Mit födsels stæd er en eenbyggt gaard, kaldet Rogsgaard, i Vesteschouff sogn her i landet, med huilchen gaard mine sl. forældre aff dend höjädle oc Welb. sl. mand H. Jacob Rosenkrantz til Kerstrup paa Torsing, Kong. Maj. befalingsmand paa Nyborrig Slot, oc hans sl. Velb. huusfrue, Fru Pernille Gyldenstjerne vare med forlheenede, frii for all affgift oc deris börn fra deris födested frii oc frelse i alle maader, som deris friihedtz breff udviiser. — Min fader var en erlig oc velfornemme mand ued naffns Claus Andersön, fordum Ridefogit paa Söllestedgaard oc Rubierregaard j 34 Aar, huorfor findis hans rigtig qvitering for huert aar, oc siden paa sin alderdomb herridtzfogit en föje tiid i Sönderherridt her i landet; oc var i Holstein aff gode erlige forældre födt oc baaren. Min moder var en erlig oc gudfrygtig qvinde ued naffn Mætte Jacobsdaatter, barnföd i Söllested præstegaard aff gode hæderlige forældre. Disse mine k. forældre lengesiden ere i Herren saligen hensoffuede, oc forsamlede til deris graffuer i fred, at deris öine schulde iche see ald dend wlycke, som er kommen offuer disse Lande.

Strax effter at mine sl. forældre vaare velsignede med mig i deris egteschab, haffue de mig igen offret Gud ved igenfödelsens oc fornyelsens bad, hvilchet scheede liige 8tende

dagen effter min naturlige förste födsel, som var Dom. vocem jucunditatis. Saa snart som mine barndoms aar kunde tilstæde, haffuer de icke forsömt ved privat institution at lade mig oplære oc underviise i Gudtz frygt oc boglige konster effter min alders maade aff en goed oc hæderlig karl efter anden. Siiden i mit alders 13 aar, som [var] aar 1632, haffue mine sl. forældre forfremmet mig til Nykiöbings schole (paa huilchen reise min sl. moder fik sin helsott), oc Jeg der bleff antagen effter deris begæring i den fornemme höilærde mandtz D. Anders Skyttis (hendis Dr. Maj. liff Medicus) huus for betaling, huor Jeg var $\frac{1}{2}$ aar moxen, indtil dend sl. mand med sin hustru bortdöde i pæstens tiid i forbe^m. aar, Jeg oc da selffuer befængt aff pæsten bleff hiemsent af min sl. fader, oc maatte da ligge i klæder paa en vogn, men vi reiste hiem, oc da fandt min salig moder omvent til döde. Foraaret der efter reiste min sl. Fader med mig til Nyköbing igen, oc da indlagde mig i hæd. oc höjl. mands sl. M. Lauridtzis²² huus, huor jeg til Mortens dag 1633 for betaling forbleff oc i skolen freqventerede, da min salig fader forreiste med mig til dend adelig skole Herlofsholm, oc der indsætte mig under den höjl. mfandtz M. Jacob Spiellerup²³, som da var Rector Scholæ, hans disciplin, som varede i $3\frac{1}{2}$ aar, förend hand bleff kaldet derfra til Prædike-embedet. Der denne sl. mand haffde vel forfremmet mig, indtil Jeg kom i hans egen legtie paa it aars tiid, da succederede hannem hæd. oc höjl. mand D. Johan Badscher, da Rector Scholæ, men siden Kong. Maj. hoffprædikant, oc dereffter Bisp i Wiborg, som effter et aars forløb dimitterede mig til Kiöb. Academi, efter at den höjærværdige mand D. Jesper Brochmand, Selandiæ Episc., mig selff 14 haffde udmælt oc dygtig kient til at annamme Civitatem Academicam, med huilchen Jeg bleff donered den 26 Jan. Anno 1637, Rectore D. D. Olao Wormio, Decano M. Vulgango Rhumanno. Der effter

haffuer Jeg opholdt mig paa Academiet i nödvendige Theol. oc Philos. öffuelser 3½ aars tiid, oc imidlertid Anno 1640 d. 12 May promoverede in Buccalaureum philosophiæ efter sl. Doc. Hans Resens foregiffuende, som da var Summus Theologus, samt oc efter sl. M. Johan Christoffersens, Philosophiæ Decani, invitation, (förend Jeg bleff til examen Theologicum anskrefvet, oc den 21 Martii udi förne aar bekom Professorum attestationem de Studio Theologico laudabiliter inchoato*). Samme aar er Jeg meget wformodenlig kaldet til Slagelse (den sted jeg aldrig för saa), först i 3die leitze at være Collega, huilchet Jeg betiente fra d. 17 Aug. 40 til den 28 Jan. An. 1641, paa huilchen dag Jeg bleff forfremmed til den öffuerste höreris bestilning i samme schole, huilchet Jeg betiente oc forestoed saaledis, at Bispen sl. D. Jesper Brochmand, der hand visiterede i Slagelse skole d. 22 Sept. i samme aar, oc loed sig da i min leitze alting saa vel befalde, at hand sagde til Rect. Scholæ, Dn. M. Corvinum²⁴: Hic potest habere idoneos discipulos; och vendende sig om til mig, tog affsched med disse ord: Vale Dn. Jacobe, et noli nimis cito deserere hanc tuam stationem; ego n. faciam, ut non poeniteat te diuturnæ mansionis. Om afften der Jeg i Proustens huus kom til hans famulum under maaltiid efter begæring, nu hæd. och vell. mand Hr. Frantz Brun Sognepræst til Gundslöff sogn, som forkyndede mig Bispens affection at være saa god imod mig, at hand sagde sig at vilde giffue mig sit egit sær Stipendium at reise ud med paa fremmede Academier. Dog forbleff Jeg i min offuenbe^m. skole bestilning til Ann. 1642, i huilchet aar Jeg

*) De i Parenthes anförte Ord ere tilföjede i Haandskriftets Rand, som det synes med Hr. J. Clausens egen Haand; men Dagen for hans Embedsexamen synes ikke at passe med den ovenfor angivne Datum for Baccalaurpromotionen, der jo skal være falden, för han fik Attestas.

d. 5 Janv. fick megit wformodentlig bud oc breff, iche allene fra min sl. formand, som da laa for döden, och sente mig med budet sit kaldsbreff; men och i synderlighed den sl. Herris H. Palle Rosenkrantzis 2de Recommenda-tioner; dend ene til sl. Welb. Frandtz Lyke, som oc hafde sin hoffuitgaard her i sognet; dend anden til Bispen sl. Doct. Hans Michelsön, som efter foregaaende Examen i M. Jacob Sperlingii²⁶ oc M. Ludovici²⁶ nær-værelse ordinerede mig til at h. prædicke embede i den h. Treefoldigheds naffn, i S. Knuds kirche d. 26 Januarij 1642, med hænders paaleggelse aff samptlige Præster der i byen; huorfra Jeg begaff mig paa hiemreisen d. 29 Janv. Ankom saa den 31 til Slagelse, huor Jeg effter Rectoris begæring fortöffuede til d. 26 Febr. (at skolen imidlertid med een anden kunde forsiunis), paa huilchen Jeg solenniter resignerede, oc strax begaff mig paa vejen til Vordingborg; kom saa offuer d. 25 (sic!) Febr. til Falster med stoer liffs fare; d. 28 Febr. kom her offuer til Landet; d. 2 Martij ankom först her hiid til Ærind-löff, oc d. 13 Martij, som var Dom. Oculi, sang her i begge kirkerne min förste Messe; oc der effter tilbörlig medtiente med min sl. formand for en medtieuere i ordet til d. 16 Julij, paa huilchen dag min sl. formand salig i Herren hensoff. Derefter d. 31 Julij, som vaar Dom. 8 Trin. bleff Jeg loulig kaldet at være Sognepræst til Æriudlöff oc Olstrup kircher.

Udi nestfölgende Anno 1643 forfremmede Gud mig i egteschab med min förste sl. hustru Anne Jörgensdaatter, huis Fader var hæd. oc vell. mand Hr. Jörgen Pedersön, Sognepræst til disse 2 kircher oc Probst i Fuglseherrit; Och scheede vor bröllup her i præstegaarden d. 29 Martij, som var Dom. Septuagesima. Samme förste sl. hustru leffuede med mig ærlig oc kierlig noget offuer et aar; Gud kaldede hende saa fra mig ved en salig död i sin

barselnöd, oc hun saa effterloed mig een sön, som endnu leffuer, Jörgen Jacobsön, som hiidintill haffuer været mig lydig oc troe.

Effter velbem. sl. Quindis död forsiunede Gud mig til et lykeligt Egteschab med sl. Vibeke Jensdaatter²⁷, som var salig H. Rasmus Körings (fordum Sognepræst i Veileby) hans effterleffuersche; hendis fader var dend fornemme sl. mand H. Jens Bang, fordum Sognepræst i Sandby, oc Probst i Nörreherridt; och bleffue vi copulerede her i Ærendlöff kirke d. 13 Octob., som var den 17 Söndag efter Trin. 1644. Paa samme vor bröllups dag bleffue 15 aff K. M. skiibe her syndenlandtz stuchen i brand aff den hollandsche os svensche flode²⁸, os och uore giester til stoer forskrechelse och schilmisse. Fra dend dag til d. 9 Novemb. 1659, som er 15 aar oc 1 maaned, lefuede Jeg med den sl. Quinde i et lyksaligt oc megit kierligt egteschab, huilket Gud velsignede med 11 Börn, 6 Söner och 5 Döttre: dem (Gud være æred) Jeg har alle seet lydeslöse; aff hvilche de 5 Söner ere hensoffuede salige i herren; en Sön igien leffuer oc mine 5 Döttre. Jeg beder Gud, at hand aldrig vil forlade dem faderlöse.

Effter forrige lykkelige egteschab leffuede Jeg i sørgelig oc enlig stand fra d. 9 Nov. 59 til d. 20 Febr. 1661 (som er et aar och 3 maaneder,) paa huilchen dag mit h. egteschabs copulation med dend sl. Qvinde Ide Jensdaatter (sl. Hans Madtzöns i Nachskou fordum Raadmans effterleffversche), som oc leffuede med mig et oprigtigt echteschab uden liffs frugt paa 4de aar, thi hun döde mig fra d. 16 Octbr. 1664.

Ligesom Gud vor Herre har kaldet mig wformodenlig fra et stæd til et andet, huilket jeg aldrig selff har søgt, saa har Jeg oc Anno 1658 imod min tanke bekommet Lændtzmandens velb. Philip Jocum Bastrops²⁹ skriftlige

befalning, at Jeg effter forrige Probstis sl. Hr. Jörgens ³⁰ död schulde Probste embedet forvalte, indtil der kunde i dend besværlige krigstiid komme nogen viidere bud herom til Bispen; disimidlertiid forefalt dend disquisition om Vixnæs kald ³¹, i huilchen sag der schulde skee endelig domb, da velbem. Philip Jocum Bastrop, oc M. Knud Lærke ³², paa Bispens gode behag, med deris missive, sendt gandsche Fuglse herredet om, kundgiorde mig fuldkommen Probst at være offuer Fuglseherrit; huilchet dend sl. Gutz mand D. Lauritz Jacobsön confirmerede i sin förste visitats der effter.

Denne sl. mand blef siug og sengeliggende mod Juul 1668, laae saa hen til Torsdagen efter Pindtzedag, som var d. 14 May, da Gud kaldede ham herfra; og forklarede H. Anders Krag ³³ i Fuglse hans udvalde Ligtext Gen. 32, 8 efter begiering, og tog hans Symbolum Rom. 8, 28 til Exordium ³⁴.

Anmærkninger.

1) *Matthias Dresser*, død 1607 som Professor i det græske og latinske Sprog i Leipzig, har skrevet en Bog: „De festis et præcipui anni partibus”, s. l. 1584, 8vo; anden forøgede Udgave af dette Skrift er betitlet: „De festis diebus christianorum & ethnicorum”, Lipsiæ 1590, 8vo. Heri er de Helgeners Levnet beskrevet, hvis Navnedage findes i Almanaken.

2) Hr. J. Clausens Formodning, at *Kærmisse* er en sammentrukken Form for Kirkemesse, er rigtig. „Hver Kirke holdt for-dum den Dag i Aaret hellig, paa hvilken den af Begyndelsen var indviet”. Langebeks Anmærkning (Lüxdorphiana ved Nyerup I, 133) til Ordet Kirkemesse i Hvitfeldts Bispekrønike, Fol. Udg. S. 31. Jfr. R. Nyerups Levneteløb, S. 76.

3) Aarsagen, hvorfor Markedet i Olstrup blev afskaffet, angiver Rhode i Lollands og Falsters Hist. I, 599. Der forefaldt nemlig af Mangel paa Politi bestandige Slagsmaal og andre Uordener, hvorfor Markedet 1632 blev forlagt til Nysted.

4) En anden Forklaring af Navnet *Ærindlev*, som dog neppe er sønderlig bedre end Hr. Jak. Clausens, giver Rhode, anf. Skr. I, 591. Han udleder det nemlig af Ar Eng, det er Alter Eng, af et gammelt hedensk Alter.

5) Det er ikke ganske rigtigt, naar J. Clausen siger, at Mogens Gøje i Galmindorps Sted byggede Bremersvold, eftersom denne Gaard er langt ældre, og alt i henved 100 Aar havde været i de Gøjers Besiddelse (D. Atlas III, 311. Rhode a. S. I, 595 ff.); derimod er det vist, at Mogens Gøje forbedrede Gaardens Bygninger, og det er ingenlunde urimeligt, at han paa Adelens sædvanlige Maade har forøget sin Hovedgaards Tilliggende ved Nedbrydelse af en Deel Bøndergaarde.

6) Ifølge Rhode (a. S. II, 320) stod endnu paa hans Tid (1794) Hellig Olafs Træbillede i Klokkerhuset i Olstrup; at Kirken har Navn efter denne Helgen betragter han som afgjort. Imidlertid er der ikke megen Rimelighed for, at, om der har været et saadant Billede, det da har været Hellig Olafs, snarere har det været St. Laurentius's.

7) At Olstrup i sin Tid har havt sin egen Præst strider mod Rhodes Angivelse (a. Skr. I, 599), at Kirken her „haver stedsse havt med Erringlev een Lærer”; Hr. J. Clausens Beretning synes dog at være den rigtige.

8) *Almueskorn* (jfr. Pontoppidans Ann. Eccl. IV. 634), ogsaa kaldet Almissekorn (Pontoppidan a. S. III, 27. Nyt Hist. Tidsskr. V, 140) eller Alminds-korn (Hist. Tidsskr. V, 555), var en Afgift, som var egen for Lolland og Falster. Kornet skulde leveres ved Mortensdagstid, og blev, ifølge Pontoppidan, deelt i tre lige Dele mellem Præsten, Degnen og de Fattige. Af Hr. J. Clausens Beretning her sees imidlertid, at det i Ærindlev ikke var de Fattige men Kirken, som fik den tredie Deel. (I Molbechs Dansk Glosarium, Art. „Almissekorn”, nævnes denne Trediedel slet ikke). At Delingen forøvrigt ikke var ganske ligelig sees af den i Hist. Tidsskr. 5 Bind meddelte Byskraa for Radsted Sogn, ifølge hvilken det i dette Sogn var Vedtægt, at Præsten skulde have fire Pund Byg og Degnen kun tre. Maaskee har der været nogen Forskjellighed i de forskjellige Sogne. — Ydelsen af *Helmesse-mad* var ligeledes egen for Lolland og Falster, „hvor en sær Skik med at tiende har været”; denne Afgift ydedes i Brød, „Fleskebøster”, Gjæs, Medister o. s. v. (se S. 176). Ved *Helmesse-korn* forstaaes uden Tvivl en Afgift i Korn, der traadte istedenfor de fornævnte Ydelser. — Paa Reformationens Tid havde Almuen forsøgt at frigjøre sig for disse Afgifter, men uden at det var lykkedes den, først ved Forordn. af 1 Juli 1687 (nøjere bestemt ved Forordn. af 17 Apr. 1688) bleve de hævede, dog saaledes, at de Beneficiarier, der tabte formeget i deres Indkomster derved, fik Haab om Erstatning i den kongelige Andeel af Tienden, saalænge indtil andet Vederlag kunde tilvejebringes. I disse Forordninger tilsiges forøvrigt kun Præsterne og Degnene Erstatning for den lidte Afgang i Indkomster, Kirkens eller de Fattiges Andeel i Tienden omtales ikke.

9) Taarpe eller Torpe (S. 170) er formodentlig en gammel Form for Taagerup.

10) At Hr. Peders fulde Navn var *Peder Jepsøn* sees af Odense-Bispen Mogens Krafes Stadfæstelse paa en Voldgiftskjendelse angaaende Tienden af nogle Jorder, hvorom der var Tvist mellem Præsterne Hr. Pether Jepsøn i Jerindeløff og Hr. Mikkel Grubbe i Fuglse, dat. Jerindeløff Kirke, then Mandagh nest fore Sanct Clemens Dagh (3: 21. Novbr.) 1463. Danske Magazin II, 10—11. Rhode, a. S. I, 591—92.

¹¹⁾ Den her omtalte Skat er maaske den, som udskreves ved et kongeligt Brev af December 1570, hvorved der paalagdes samtlige Superintendenter at sammenkalde alle Herredsprovster paa et belejligt Sted i Stiftet og tilkjendegive dem Sagen, og derefter „*handle* med Præsterne, at de paa denne Tid vilde komme Kongen til Hjælp med en Sum Penge efter Evne” (P. V. Jacobsen, Fremstilling af det danske Skattevæsen, S. 131). Forøvrigt fejler Hr. J. Clausen, naar han, som han i en Anm. har gjort, antager, at det var den første Skat, som paalagdes Gejstligheden efter Reformationen; thi selv om man ikke vil regne den svære Beskatning 1535 med, vide vi dog, at der mellem 1536 og Decbr. 1570, idetmindste ti Gange er udskrevet ordinær Skat af Gejstlighed foruden andre Paalæg, som Kobberskat, Udredelse af Archeli-Heste; og ved flere af disse Beskatninger lød Fordringen paa en Trediedel af Præstens Aarsindtægter (Jacobsen a. Skr. S. 135 ff.). Imidlertid var Bestemmelsen af Skattens Størrelse, hvilket ogsaa fremgaar af J. Clausens Beretning, undertiden overladt til den Skatteydende selv, hvilket maatte gjøre den mere taalelig (jfr. F. Hammerich: Om de tre uadelige Stænders Deltagelse i Danmarks og Norges Statsanliggender fra 1523 til 1660. Nyt Histor. Tidsskr. I, 425 ff.).

¹²⁾ Hr. J. M. Griim havde i sin Embedstid megen Fortred af adskillige grove og forargelige Lemmer i sin Menighed, der foragtede alle Formaninger, og havde Medhold af deres Husbønder. Saaledes forsvarede Mogens Gøjes Foged, Jörgen Tydsk, en Møller, der, skjönt gift, levede i aabenbar Utugt, saa Præsten vanskelig kunde faae Magt med ham. (Blochs Mnskr. paa Universitetsbibl.)

¹³⁾ Hr. Mogens Hansen har hos Bloch (Mnskr.) Tilnavnet *Malmøe*, sammesteds findes en vidtløftig Beretning om hans forskjellige Forseelser og endelige Afsættelse.

¹⁴⁾ Efterauret d.e. Eftergræsning, Ævred; jfr. Molbechs Dialektlexikon og Dansk Glossarium under Ordet „Afred”.

¹⁵⁾ Hr. Mogens Hansens smukke Valgsprog har opnaaet den Ære at komme med i Wadkjærs lærde og kuriøse Afhandling om det nøje Forhold, der er mellem Digterne og Vinen (Poetisk Skueplads, 1711, S. 65).

¹⁶⁾ Ifølge Rhode (a. S. I, 593; II, 320) var Hr. Jörgen Pedersens Familienavn *Falenthin*.

¹⁷⁾ Om M. Bertel Lang se Bloch, Den fynske Gejstligheds Historie I, 341.

¹⁸⁾ Sml. Kirkehistor. Samlinger I, 489.

¹⁹⁾ Hr. Jørgen Pedersens Vidnesbyrd er efter denne Fremstilling optaget i Pontoppidans Ann. Eccl. III, 698 f. og i Blochs fynske Gejstlighedsheds Hist. I, 83 f. (jfr. Rhode a. S. II, 320). I en anden Form meddeles det i Kirkehist. Saml. I, 485. 491.

²⁰⁾ J. Clausens Levnetsbeskrivelse af Hr. Jørgen Pedersen er alt tidligere i forkortet Skikkelse meddelt af Bloch, a. Skr. I, 709—11. Det samme er Tilfælde med Hr. Erik Andersen Tuxens Levnet, der findes med faa Tilføjelser optaget i anf. Skr. I, 715—17.

²¹⁾ Blandt Hr. Erik Andersen Tuxens Södskende er formodentlig en Johannes Andreæ Tuxen, som jeg har fundet nævnt som Degn i Fuglse 1658.

²²⁾ Mag. Laurits Pedersen, Præst i Nykjöbing, se Im. Barfod: Den falsterske Gejstlighedsheds Personalhistorie, S. 7.

²³⁾ Jakob Pedersen Spjelderup var Rektor i Herlufsholm fra 1632 til 1635, da han blev Præst i Hyllested og Venslöv. Jfr. Melchior: Histor. Efterr. om Herlufsholm S. 165. Quistgaard: Fortsatte Efterretn. om Slagelse Skole, 1832, S. 13. Wiehe: Kort Tilbageblik paa Slagelse Skoles Historie, 1852, S. 12.

²⁴⁾ M. Corvinus er den i Skolehistorien saa beröimte Hans Michelsen Ravn, hvis Rythmologia Danica Hr. Jak. Clausen i det Foregaaende oftere har citeret.

²⁵⁾ Mag. Jakob Sperling döde 1658 som Præst ved St. Knuds Kirke i Odense. Bloch, a. Skr. I, 368—78.

²⁶⁾ Mag. Ludvig Michelsen, död 1643 som Præst ved Frue Kirke i Odense. Bloch, a. Skr. I, 759—61.

²⁷⁾ Omslaget paa J. Clausens Mnskr. dannes af et Pergamentsblad og et Brev med Udskrift: „Erlig dyderig och Gud frychtig Quinde Vivike H. Jacobses udi Ergenlöff min Kierre Suogersche och tilforladendis goede Veen”. Det er underskrevet: „Naxschouff dend 16 Jully Anno 1654. Peder Berthelsen. Org. Egen hand”.

²⁸⁾ Se Holberg: Danmarks Riges Historie, 3 Opl. II, 859 f. Baden: Danmarks Riges Hist. IV, 164. Garde: Efterretn. om den danske og norske Sömagt I, 142 f.

²⁹⁾ Philip Joachim Barstorff, en Mand af meklenborgsk Familie, Sön af Kaspar Barstorff og Sophie Hedvig v. Blixen, der efter sin Mands Död var Hofmesterinde for de kongelige Börn ved Christian IVs Hof og döde 1643 (Thottske Mnskr. Nr. 1877. 4.). Han var Grev Valdemar Christians Staldmester, da han 18 April 1652 blev naturaliseret som dansk Adel (Adelslexikon I, 30).

Rhode kalder ham (a. Skr. I, 65 og II, 9) urigtigt Philip Johan Bernstorff og siger om ham, at han var fra 1655 „Amtmand over Aalholm og Nykjöbing Amter”, og at han „maatte retirere i den bedrövede svenske Fejde 1657 og fölgende Aaringer”. Til at retirere 1657 var der imidlertid ingen Grund, da Svenskerne först 7. Febr. 1658 kom til Lolland, saa hvis han er flygtet, er det vist först skeet 1658, og saa er han da atter kommen tilbage efter den roskildske Fred, da han oftere omtales som Leensmand i dette Aar. At Barstorff har været Leensmand tillige i Nykjöbing Slots Leen er urigtigt; 12 Maj 1654 fik han Fölgebrev angaaende Aalholms Leen (hans Forleningsbrev paa Aalholm Slot er udstedt 25 Juli 1655). Han døde 1677.

³⁰⁾ Hr. Jürgen Hansen Bogense, Præst i Holeby og Bursö og Provst i Fuglse Herred, jfr. Rhode a. Skr. I, 612. I Gl. kgl. Samling Nr 3010, 4. findes et Testimonium publicum, udstedt af, det theologiske Fakultet 4 Decbr. 1631 for en Georgius Johannis Bogonius; formodentlig er det Hr. Jürgen, vi her gjenfinde.

³¹⁾ Om Hr. Jak. Clausens Beskikkelse til Provst, ligesom angaaende „Diskquisitionen om Vixnæs Kald”, se de nedenfor meddelte Aktstykker til Præstevalgets Historie.

³²⁾ Mag. Knud Lerke, Præst i Nysted og Provst i Musse Herred, jfr. Worms Lexikon I, 598. Rhode a. Skr. I, 473. Han var den lollandske Gejstligheds Deputerede paa Rigsdagen i Köbenhavn 1660, jfr. Holberg: Danmarks Riges Historie, 3. Opl. III, 461, i; Riegels: Femte Christians Historie, S. 68.

³³⁾ Hr. Anders Knudsen Krag, Præst i Fuglse og Krönge, kom ifölge Rhode (I, 619) först omtrent 1678 i dette Embede, hvilket altsaa er urigtigt. Han er Forfatter til et Ærevers til Hr. Christen Arreboe i Nebbelunde i Anledning af dennes Udgave af hans Faders Værk Hexaameron. Det findes trykt ved Bogens Slutning, da det blev indsendt for seent til at kunne optages mellem de mange andre Æredigte, som ledsagede dette Værk. Nyerup kalder det forövrigt et höjst ubetydeligt Vers (Den danske Digtekunsts Historie II, 236).

³⁴⁾ Skjönt Hr. J. Clausen selv har meddelt udförlig Efterretning om sit Levnet, skal Udg. dog endnu tilföje et Par Notitser om ham, idet der forövrigt henvises til de efterfölgende „Aktstykker”, hvori et og andet Træk af Mandens Karakter findes. — Han har mod Slutningen af sin Embedstid havt fire Kapellaner. 1) Gert Eriksen, först Hörer i Naskov, dernæst Kapellan i Ærindlev og

endelig Præsti Kettinge. 2) Henning Kortsen Abelsted, hidtil Hovmester hos Jens Lasson paa Dalumkloster, blev 1664 antagen til Hr. J. Clausens Kapellan. 2) Niels Andersen Dolmar blev 1. Jan. 1666 beskikket til hans Kapellan. 4) Jakob Poulsen Prip blev kaldet til hans Medtjener og Successor 11 Juni 1667, kgl. konfirm. 17 Juni og ægtede senere hans Datter Ane Jakobsdatter. (Meddelt af Hr. Pastor Imm. Barfod). — Blandt den Mængde Ærevers, som ledsagede Anders Arreboes Hexaameron 1661, findes ogsaa et latinsk Pentameter og fire danske Vers af Jak. Clausen. Hvad de nævnte danske Vers angaaer, da handle de om „fire af de danske Skaldere, som herligen skaldrede, hver paa sin merkelige tiid“, og som nu indføres „personligen hver at tale sine Ord“, disse fire Skjalde ere: „1) Hiarne Skald med sit Lübe-riim, 2) Regner Lothbrog, med sit Biarkemaal, 3) Saxe Lange med sin Klingedict, 4) Anders Arbo med sin Sexmælende Drotqvæt“. Disse Vers ere just ikke meget gode, dog vil jeg afskrive fire Linier af de Ord, han lader Saxo sige, da de have Interesse, fordi det Önske, han i dem udtaler, i vor Tid er gaaet i Opfyldelse.

„Mig fordansked' Anders Veile med u-bunden Stiil vel skön,

Kænd dog de Latine Vers ej paa Danske Riim udsætte.

Giid en Skald oc vilde dem Danske vel med Riim ret nette,
Da hand vel fortienne kunde sig en Laurbærkrantz til Lön“.

Hr. Jak. Clausens Vers over Præsterne tilligemed deres Navne og Embedstid findes malede paa en Tavle, der er ophængt i Ærindlev Kirke. (Meddelt af Hr. Pastor Th. Heramb).